

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
міжнародної науково-практичної конференції
СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

19 листопада 2015 р.

Біла Церква - 2015

ПОРЯДОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

19.11. 2015 р. 8.00-14.00 – реєстрація учасників;
14.00 – секційні засідання.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ:

– доповіді на секційних засіданнях – 10 хв;
– виступи в обговореннях – 3 хв.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Даниленко А.С.	– академік НААН, ректор, голова оргкомітету;
Сахнюк В.В.	– д-р вет. наук, проректор з наукової та інноваційної діяльності, заступник голови оргкомітету;
Варченко О.М.	– д-р екон. наук, директор ННІ економіки і бізнесу;
Паска І.М.	– д-р екон. наук, декан економічного ф-ту;
Олешко О.Г.	– канд. с.-г. наук, координатор НТТМ університету;
Качан Л.М.	– канд. с.-г. наук, зав. аспірантури та докторантури;
Хом'як Н.В.	– канд. екон. наук, координатор НТТМ економічного ф-ту;
Сокольська М.О.	– зав. редакційно-видавничого відділу, відповідальний секретар;
Царенко Т.М.	– канд. вет. наук, начальник відділу науково-дослідної та інноваційної діяльності.

Телефон для довідок:

(04563) 3-11-01 – **Сокольська Марія Олексіївна**

E-mail: teza.2011@urz.net

УДК 338.439.5:005.21

ШУСТ О.А., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ

Аграрний ринок є невід'ємною частиною соціально-економічної структури суспільства, яка швидко реагує на зміни в управлінні економікою. Інтерпретація сучасних проблем національного аграрного ринку полягає не стільки в нестачі коштів, скільки у відсутності контролю з боку держави. Сучасний стан розвитку аграрного ринку вимагає досягнення таких стратегічних цілей, які б забезпечили не тільки розширене відтворення виробництва, своєчасне надходження та ефективну реалізацію всієї продукції, а й доступність і достатність продуктів харчування для усіх верств населення.

Відомо, що агропромисловий ринок характеризується низькою еластичністю попиту на сільськогосподарську продукцію і високою еластичністю цін. Прояв таких характерних особливостей без втручання держави призводить до розбалансування попиту і пропозиції на продовольчому ринку і, як наслідок, до непропорційних змін цін та різкого погіршення становища сільськогосподарських товаровиробників. Аграрний сектор, порівняно з іншими галузями національного господарства, зазнає найвідчутнішого впливу економічних, політичних, природних, соціальних та інших видів факторів, що свідчить про необхідність запровадження дієвого механізму його функціонування вже сьогодні.

Зважаючи на вищевикладене, нами виділено головні стратегічні напрями розвитку аграрного ринку: контроль над системою ціноутворення в аграрній сфері; регулювання експортно-імпортних операцій; моніторинг виробничих витрат і цін на продукцію сільського господарства та продовольства; підвищення рівня агротехнології з метою стабілізації пропозиції на ринку, яка на сьогодні значною мірою залежна від погодних умов; відновлення діяльності узгоджувальних комісій цін, витрат і доходів, що має місце у країнах з розвинутою ринковою економікою для усунення протиріч між інтересами в ланцюзі «виробник-переробка-торгівля»; усунення недоліків у системі підтримки доходів виробників тваринницької продукції (доплати здійснювати на одну приростну голову, але не лише в сільськогосподарських підприємствах, а й в особистих підсобних господарствах, де знаходиться 80% корів); розвиток виробництва альтернативних видів палива; адресна допомога населенню з низьким рівнем доходів, що стане опосередкованою підтримкою сільського господарства; адаптація нормативно-правової бази та системи державного регулювання аграрного ринку до вимог Європейського Союзу.

Отже, реалізація стратегічних цілей розвитку аграрного ринку через нормативно-правові й фінансово-економічні важелі дозволить створити належні умови діяльності усім учасникам ринку, у тому числі й господарствам населення, які виробляють понад 50% валової продукції сільського господарства.

УДК 338.432:005.591.4 - 047.52 (477)

РИБАК Н.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУПЕРЕЧЛИВІ НАСЛІДКИ ТРАНСФОРМАЦІЙ АГРАРНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Реформування аграрного сектора має дещо суперечливі наслідки: з однієї сторони, сільське господарство володіє великими, значно більшими, ніж промисловість, потенційними можливостями для трансформацій. Зумовлено це тим, що в самому сільському господарстві найменше поширені природні і штучні монополії, отже, легко можуть відбуватися зміни. Більше

того, у реформуванні сільського господарства відчувається гостра потреба, бо ця галузь наближена безпосередньо до споживчого ринку. А з іншої сторони, тісний зв'язок виробничого процесу із специфічним основним засобом виробництва – землею – ускладнює реформи. Через сезонність і велику циклічність сільськогосподарського виробництва реформи на селі мають затяжний характер.

Без формування Земельного ринку аграрна реформа залишається інституційно незавершеною. Заборона деформує природу приватної власності на землю: юридично вона існує, але економічно – не працює. Власник землі використовувати її як інструмент залучення кредитів та інвестицій не може. Без ринку землі, без її застави такі кредити одержати неможливо.

Водночас у країні існує серйозний тіньовий ринок землі, що став одним із чинників “тінізації” економіки. Окремі люди та підприємства скуповують акти власності на землю у реальних власників наділів. Інші зацікавлені особи під різними приводами просто оформляють земельні наділи на себе, чи міняють категорію (статус) землі.

Економічна доцільність земельного ринку входить у суперечність із можливими соціальними проблемами. Селяни проти перетворення землі на товар. Але соціальна проблема власності на землю нерозривно поєднана із найпринциповішою проблемою економіки села – розпорошеністю земельної власності. Із майже 7 млн. жителів села, з котрих 2/3 – перед пенсійного та пенсійного віку, є власниками землі, одного з найпродуктивніших багатств України, але ефективно використати її не можуть. До того ж, розпорошеність земель вступає у суперечність із сучасними світовими тенденціями – концентрацією та централізацією землеволодіння. Це можуть бути як фермерські, так і великі спеціалізовані, пов'язані з наукою, промисловістю і фінансовим капіталом акціонерні господарства. Без ринкових механізмів землі реальної капіталізації аграрних відносин, поділ селян на клас земельних власників і клас найманих сільськогосподарських робітників не відбувається, а, отже, й економічний розвиток села та поліпшення умов життя стримуватиметься.

Робота новостворених агроформувань зумовила скорочення попиту на робочу силу. На селі зростають усі форми безробіття. Нерозвиненість сільської сфери докладання праці обмежує можливості працевлаштування і мобільності трудових ресурсів, спонукає їх до зайнятості за межами офіційного сектора, міграції з села.

УДК 330.567.2-026.16

БЕЗПЕЧНА І.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧИХ ВИТРАТ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Споживання є найважливішою сферою ринкової економіки, оскільки саме воно визначає тенденції і обсяги оборотів товарів і капіталу у суспільстві, а також формує ринковий попит на них. Наявність споживання й самої позиції споживача є обов'язковою й невід'ємною частиною конкурентних відносин.

Одним з аспектів сфери споживання є споживча поведінка, що характеризує комплекс дій споживача, які пов'язані з виникненням та усвідомленням потреби, рішенням здійснити покупку, вибором товару, його використанням та знищенням або утилізацією.

Споживчу поведінку українців значною мірою обумовлюють і національно-психологічні особливості, серед яких чільне місце посідає яскраво виражена інтровертність української нації, також мотивація споживача, емоції, мода. Проте, найбільший вплив на структуру споживчих витрат пересічного українця, відіграє доход.

В умовах економічної нестабільності та непристосованої до нових умов державної політики багато звичних за інших обставин подій підводять українців до межі бідності.

Серед них - втрата роботи, хвороба чи навіть народження дитини. Зубожінню населення посприяли девальвація, інфляція, і, як наслідок, скорочення реальних доходів та зростання витрат. Особливо ускладнили ситуацію в державі воєнні дії на сході.

Скорочення статків та невпевненість у завтрашньому дні змусила населення взяти курс на економію. Як наслідок, структура витрат середньостатистичної сім'ї зазнала значних змін. Сьогодні українці змушені економити за різними напрямками витрат - від дозвілля та подорожей до продуктів харчування. Українці змінили структуру витрат не лише на дозвілля. Як наголошує аналітик Андрій Шевчишин, середньорічні темпи зростання цін в 2015р. на продукти становлять 21,9%, на послуги ЖКГ - 38,2%, транспорт - 32,2%. Доходи громадян перерозподілилися на оплату ЖКГ та витрати на транспорт, скоротивши доступний ресурс для продовольчих і непродовольчих товарів. Знизилася частка товарів не першої необхідності. Ключові механізмами економії біднішого населення - придбання лише необхідних речей, відвідування магазинів низьких цін та інтерес до речей, що були у вжитку.

Отже, особливість споживчих витрат в сучасній Україні полягає в намаганні забезпечити мінімальні стандарти якості життя в умовах серйозних бюджетних обмежень та регламентованого вибору.

УДК 338.22 (1-22)'06(477.41)

ЯЩЕНКО Ю.А., аспірантка

Науковий керівник – ПАСКА І.М., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Однією з найважливіших складових розвитку аграрної сфери економіки є комплексний розвиток сільських територій. Економічно стійкі і соціально розвинені сільські території є запорукою стабільності, незалежності і продовольчої безпеки держави. Київська область – один з регіонів, де проблеми розвитку сільських територій є надзвичайно актуальними.

Сьогодні на території Київської області існує 1126 сіл, 30 селищ міського типу, діють 605 сільських рад. Земельний фонд Київської області становить 2816,2 тис. га, в т.ч. угіддя сільськогосподарського призначення – 1789,4 тис.га, до числа яких входять 1660,3 тис. га сільгоспугідь, 1354,2 тис. га з яких – рілля. Це свідчить про те, що земля в області використовується надзвичайно інтенсивно, структура земельних угідь не відповідає принципам екологобезпечного землекористування.

Статистичні дані свідчать, що за роки незалежності відбулося значне скорочення сільських населених пунктів та чисельність сільських мешканців Київської області. Так, за 2010-2014 рр. вона скоротилася на 2,2 %. Це спричинено природним скороченням сільського населення (у 2013 р. коефіцієнт смертності перевищив коефіцієнт народжуваності в 1,9 рази) та міграцією, внаслідок якої сільську місцевість залишає молодь та люди працездатного віку.

Основними факторами знелюднення сіл є, насамперед, низький рівень матеріального забезпечення селян, обмежена кількість робочих місць, недостатня забезпеченість послугами охорони здоров'я та ін.

Проте, варто зазначити, що сучасний стан сільських територій Київської області характеризується не тільки структурними, функціональними та пов'язаними з ними соціальними і демографічними проблемами. Існує значний потенціал у розвитку сільськогосподарської та інших видів підприємницької діяльності на селі. За обсягом сільськогосподарського виробництва Київська область у 2014 році зайняла третє місце серед інших регіонів.

Відродження сільських територій як невідкладна потреба зумовлює необхідність розробки чіткої програми дій держави.

Таким чином, серед основних проблем розвитку сільських територій Київської області можна виділити: відставання в рівні грошових доходів сільських жителів, високий рівень безробіття, погіршення рівня якості життя, висока смертність населення та міграція молоді в міста, погіршення екологічної ситуації.

Сільські території є в першу чергу середовищем і способом життя людей, а вже потім – сферою виробництва. Всі проблеми, що пов'язані з розвитком сільських територій, потребують комплексного вирішення: поєднання зусиль всіх владних структур, бізнесу і громадських організацій.

УДК 338.22(1-22) 06(477)

ЖИТНИК Т.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

tatpetr@ukr.net

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Економіка України має розгалужений сільськогосподарський комплекс, здатний забезпечити виробництво конкурентоспроможної аграрної продукції. Але на сучасному етапі розвитку в сільському господарстві України існує багато невирішених проблем. Зокрема, на регіональному рівні зберігається тенденція щодо недооцінки ролі сільських територій у загальній структурі економіки областей України. Основним видом виробництва на сільських територіях залишається аграрне виробництво, але несільськогосподарські види діяльності є нерозвиненими. Це посилює кризові тенденції в розвитку сільських територій і активізує процеси міграції працездатного сільського населення до міст.

На наш погляд, посприяти запобіганню поглиблення руйнівних процесів на селі може активізація поступового втілення в життя комплексу нормативно-правових та організаційно-економічних заходів, тобто посилення регулятивного впливу органів місцевого самоврядування на засадах органічного поєднання функцій місцевих владних структур та регіональних і загальнодержавних органів влади у вирішенні завдань розвитку сільських територій.

Необхідними умовами розвитку сільських територій України мають стати:

- створення сприятливих умов для формування стабільної економіки сільської родини;
- спеціальні державні програми перекваліфікації селян шляхом скорочення осіб, що задіяні в сільському господарстві;
- підвищення рівня соціальної інфраструктури в сільській місцевості;
- формування міцної територіальної громади, де рушійною силою у розбудові сільської місцевості будуть селяни;
- створення ефективної системи управління та місцевого самоврядування, оскільки сталий розвиток сільських територій залежить від наповнення місцевих бюджетів, що формуються за рахунок власних податкових надходжень;
- пошук зовнішніх джерел фінансування та залучення власних коштів;
- забезпечення розробки механізмів підтримки розвитку сільських населених пунктів за рахунок коштів підприємств та організацій, що функціонують в межах сільських територій;
- формування сприятливих умов для розвитку приватної ініціативи в сільській місцевості, розвитку сфери послуг;
- забезпечення збуту продукції селянських та фермерських господарств шляхом розвитку їх кооперування у збутовій сфері;
- забезпечення умов розвитку сільських громадських інститутів;
- збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності.

ТАБЛИЦЯ ТРИВИМІРНОГО ПОДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ЯК ЗАСІБ ДЕТАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РАХУНКУ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Необхідною передумовою підтримання продуктивного стану економіки країни є рух фінансових ресурсів, в якому реалізується складна сукупність процесів переміщення коштів між економічними суб'єктами. Згідно методологічного стандарту Системи національних рахунків кожен окремий факт передачі фінансових ресурсів фіксується за допомогою відповідного фінансового інструменту.

Фінансовий рахунок СНР дозволяє аналізувати обсяги переміщення фінансових ресурсів в економіці на рівні її інституційних секторів. Як свідчить світова практика, складання фінансового рахунку переважно є компетенцією центральних банків країн.

Відображаючи всі операції з фінансовими інструментами, фінансовий рахунок показує, яким чином відбувається чисте кредитування чи чисте запозичення, а саме, які фінансові активи використовуються секторами-позичальниками для фінансування дефіциту коштів та в які фінансові інструменти сектори-кредитори розміщують свої надлишкові кошти.

Проте фінансовий рахунок не дозволяє ідентифікувати учасників обміну фінансовими ресурсами: його даних недостатньо, щоб з'ясувати позиції секторів один стосовно одного з точки зору того, який з них виступає кредитором, а який – позичальником. Крім того, даних фінансового рахунку недостатньо для детального аналізу процесу фінансового посередництва, за допомогою якого фінансові установи акумулюють кошти, надають їм форми, зручної для інвестування і передають у вигляді вже інших фінансових інструментів решті інституційних одиниць. При цьому, забезпечуючи переміщення значних обсягів фінансових ресурсів від їх донорів до реципієнтів, сам фінансовий сектор може мати невелике значення показника чистого кредитування/чистого запозичення.

Для вирішення цих завдань потрібен більш «тонкий інструмент», котрим є таблиця тривимірного подання фінансових потоків (flow of funds table – FoF). Ця таблиця може мати декілька форм. Найбільш розповсюдженим її варіантом, характерним для європейської статистики, є подання таблиці тривимірного подання фінансових потоків у вигляді низки матриць, кожна з яких має справу з окремим видом фінансових інструментів і відображає потоки від одного сектора (кредитора) до іншого (дебітора).

Інший варіант, використовуваний в США (так званий реліз Z1 «Financial Accounts of the United States»), передбачає об'єднання елементів рахунку операцій з капіталом та фінансового рахунку для вивчення всіх операцій по накопиченню, а не лише тих, котрі пов'язані з фінансовими активами.

Таблиці тривимірного подання фінансових потоків можуть використовуватись як для аналізу економічної діяльності в поточному періоді, так і в якості допоміжного інструменту при складанні планів економічного розвитку країни.

Також надзвичайно корисним є використання FoF в аналізі фінансової стійкості фінансової системи та для вивчення економічної поведінки кредиторів та позичальників і засобів досягнення відповідності між заощадженням та інвестуванням. Аналіз «логістики фінансових потоків» дозволяє виявляти канали, якими чисте кредитування досягає кінцевого позичальника, послуговуючись при цьому посередництвом різноманітних фінансових корпорацій і використовуючи широкий спектр фінансових активів.

Відтак розробка вітчизняною статистикою flow of funds table дозволить поглибити розуміння характеру фінансових процесів в економіці країни та удосконалити аналіз ефективності участі фінансового сектору в процесі суспільного відтворення. Запровадження

регулярної підготовки та публікації FoF дозволить підвищити якість та інформативність вітчизняних національних рахунків та грошово-кредитної статистики. З цією метою слід забезпечити взаємодію Державної служби статистики та Національного банку України в сфері методологічного забезпечення складання фінансових рахунків.

УДК:338.439:633.1

ГАЛЕНКО О.І., канд.екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

galenko@55i.ua

ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У ЗЕРНОПРОДУКТОВОМУ КОМПЛЕКСІ

До складу зернопродуктового комплексу входять борошномельна, макаронна, круп'яна, хлібопекарська, комбікормова та торговельна галузі.

Основу зернопродуктового комплексу країни складає виробництво зерна, що служить сировиною для подальшої переробки в інших підгалузях комплексу. Загальний стан сільськогосподарського виробництва, насамперед, визначається станом зернового господарства. Зернове господарство є основою аграрного сектора економіки України, а зернова галузь в Україні завжди була пріоритетною для наповнення ринку й традиційно вважається стратегічною, оскільки забезпечення всіх основних потреб у зерні здійснюється значною мірою за рахунок власного виробництва, до того ж реалізація зерна на експорт забезпечує надходження валюти в країну.

Важливою складовою частиною зернопродуктового комплексу є борошномельно-круп'яна промисловість країни, яка об'єднує в собі близько 7,5–8 тис. великих та малих підприємств. Борошномельна промисловість України є однією із найбільш потужних в переробній промисловості і має визначальний вплив на гарантування продовольчої безпеки держави та поліпшення життєвого рівня населення. Борошномельно-круп'яна і хлібопекарська промисловість тісно пов'язані із зерновим господарством, хоча розподільча система виключила тісні інтеграційні мотиви і безпосередню участь сільського господарства у розподілі кінцевих результатів співпраці.

На нашу думку, розширене відтворення сільськогосподарського виробництва й виробництва зерна зокрема, потребує формування чіткої стратегії вдосконалення системи міжгалузевих економічних відносин на засадах розвитку інтеграційних процесів в ланках продуктивних підкомплексів та сприяння державної підтримки.

Недосконалість економічних відносин між переробними і сільськогосподарськими підприємствами стало важливою причиною спаду не тільки обсягів виробництва, а й також зниження економічної ефективності функціонування всього зернопродуктового комплексу. Зважаючи на останнє, для забезпечення стабільних темпів зростання продуктивності зернового виробництва необхідно створити привабливі економічні умови для поєднання інтересів в усіх його ланках. Головна перевага інтеграційної діяльності – це те, що вона підвищує ефективність діяльності як всього комплексу, так і кожного окремого його учасника.

Однією із особливостей сучасного стану розвитку комплексів, в тому числі й зерновиробництва, є посилення залежності галузей одна від одної. Ось чому саме вертикальна інтеграція в комплексі могла б забезпечити єдність і безперервність відтворювального та технологічного процесів, стабілізацію виробництва і збуту; зниження витрат і підвищення якості кінцевої продукції, а також більш справедливий розподіл кінцевих результатів від їх сумісної діяльності. Від рівня розвитку підкомплексу залежить ступінь задоволення потреб населення у хлібі та хлібобулочних výroбах, а відтак соціальний

клімат у регіоні. Саме тому державне регулювання у підкомплексі в сучасних умовах не виключається.

Інтегроване виробництво забезпечує “внутрішню страховку” підприємств однієї галузі підприємствами іншої. Однак може так статися, що “внутрішнього страхування” може не вистачити через занадто несприятливу кон’юнктуру на ринку зерна та зернопродуктів, або екстремальні ситуації. В такому випадку держава має сприяти тому, щоб інтегроване виробництво не занепало. Це може бути зроблено різними економічними регуляторами, а саме: через пільги у оподаткуванні, кредитуванні та страхуванні, дотування, а також через державну участь в діяльності інтегрованих систем на правах акціонерів, сприянні у залученні потенційних інвесторів. Запобігання надмірній концентрації виробництва, яка призводить до монополізації в підкомплексах – це теж справа держави. Підприємства-товаровиробники також потребують допомоги держави у створенні інфраструктури збуту, інформаційного забезпечення.

Таким чином, вертикальна інтеграція в зернопродуктовому комплексі є логічною реакцією на складнощі ринкової ситуації, а мета її – пошук ефективних механізмів реалізації економічних інтересів товаровиробників шляхом формування організаційних утворень певного функціонального призначення.

УДК 631.11:005.336

БАБИЦЬКА О.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

vabitskaya_olga@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність будь-якого підприємства, у тому числі й аграрного, буде результативною за умов правильного формування складу і структури його потенціалу, котрий, у свою чергу, є предметом оцінки вартості суб’єкта господарювання та значною мірою залежить не тільки від обсягу залучених ресурсів, а й від ефективності використання цих ресурсів та їх взаємодії. Методи оцінки потенціалу підприємств АПК досліджували відомі вітчизняні та зарубіжні вчені – В.Г. Агдрійчук, В.С. Дієсперов, С. М. Касимов, М.А. Лендел, О.В. Ульяновченко, В.Й. Шиян та ін. Разом з тим, широкий спектр цих досліджень потребує систематизації методичних підходів щодо оцінки потенціалу аграрних підприємств.

Дослідженнями встановлено, що дотепер немає офіційно визнаного понятійного апарату категорії “потенціал підприємства”. В економічній літературі останніх років наведено понад тридцять видів потенціалу, серед яких найчастіше зустрічаються стратегічний, виробничо-господарський, науково-технічний, фінансово-економічний, управлінський, організаційно-структурний, інформаційний та ін. На нашу думку, узагальненим поняттям, що розкриває сутність різних підходів до інтерпретації поняття “потенціал підприємства”, є ресурсний. Саме останній, із точки зору єдності просторових і часових характеристик, поєднує в собі три рівні зв’язків: відображає минуле – сукупність показників, що свідчать про здатність підприємства функціонувати й розвиватися; характеризує теперішнє – сукупність показників, що відображають використання наявних можливостей і фінансовий стан; орієнтує на майбутнє – потенціал, що постійно розвивається, змінюється. Тому при визначенні сутності, виду і складу потенціалу підприємства недоцільно надмірно розширювати це поняття, тим більше що дослідження окремих складових потенціалу та розробка заходів із їх розвитку не можуть дати позитивного ефекту без вивчення й обґрунтування впливу цих складових одна на одну та на потенціал підприємства загалом.

Вважаємо, що оцінка потенціалу аграрного підприємства повинна зводитись до діагностики його ресурсного потенціалу із застосуванням таких методів: витратного, результативного, аналогового, експертного, грошової оцінки елементів потенціалу, індексного, ресурсно-регресійного, індикативного. Більше того, у процесі діагностики ресурсного потенціалу аграрного підприємства потрібно оцінювати не тільки наявні ресурси, а й здатність одержувати від їх використання фінансовий результат та можливості розвитку (насамперед інноваційного потенціалу), які можуть бути оцінені лише у площині вартісної концепції управління підприємством.

УДК 631.173-049.3

НЕПОЧАТЕНКО А.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

nepochatenko78@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕРВІСНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Високий ступінь зносу с/г техніки, недостатні обсяги придбання нових запасних частин в поєднанні з низькою якістю більшості використовуваних ремонтно-технічних матеріалів не дозволяє аграріям забезпечити належний рівень її технічної готовності, що в підсумку призводить до суттєвих порушень технологічних процесів вирощування та збирання сільськогосподарських культур, негативно відбивається на врожайності, якісних характеристиках продукції та її собівартості. Саме тому організація ефективного сервісного обслуговування техніки сільськогосподарських товаровиробників й досі залишається актуальною проблемою для АПК нашої країни.

Дослідженням встановлено, що основний обсяг ремонтних робіт (до 90%) господарствами Київської області виконується власними силами без застосування спеціалізованого устаткування, оснащення, необхідних матеріалів, за дефіциту якісних запасних частин за рахунок перебирання зношених деталей із списаних машин. Однак цей резерв себе вже вичерпав, про що свідчить припинення списання машин, стабілізація їх кількості та збільшення обсягів ремонтних робіт.

Виконане нами групування сільськогосподарських підприємств засвідчило, що при збільшенні частки витрат на придбання запасних частин у структурі загальних витрат на виробництво продукції рослинництва – виявляється позитивний вплив до підвищення основних показників ефективності господарської діяльності. Це свідчить про високий рівень окупності здійснених витрат на придбання запасних частин і використання сільськогосподарської техніки в технологічному процесі.

Встановлено, що ключовою ланкою технічного сервісу є система технічного обслуговування і ремонту (ТОР), спрямована на підтримання техніки в працездатному стані, забезпечення високого ступеня технічної готовності МТП до проведення сільськогосподарських робіт, зниження частки приведених витрат у собівартості виробленої продукції.

Проведені дослідження дозволили визначити наступні основні напрями подальшого вдосконалення організації системи технічного сервісу на сучасному етапі розвитку сільськогосподарського виробництва: обов'язкова участь заводів-виготовлювачів у виконанні всього комплексу робіт технічного сервісу для повного і своєчасного задоволення потреб товаровиробників у всіх галузях АПК; оптимізація розміщення мережі підприємств і виробництв технічного сервісу з метою протидії монополізму в цій сфері; удосконалення організаційних форм і технологій виконання ремонту та технічного обслуговування машин для забезпечення надійної та ефективної їх роботи; створення прокатних пунктів, ефективне функціонування спеціалізованих механізованих формувань щодо виконання сільськогосподарських робіт; приведення у відповідність з попитом на послуги структури діючих потужностей ремонтно-обслуговуючої бази сільського господарства, включаючи виготовлення нових засобів і деталей; надання послуг

споживачам засобів механізації з метою продовження терміну служби машин, придбання їх у користувачів після терміну експлуатації, відновлення та реалізації на вторинному ринку за пільговими цінами з гарантією; своєчасне забезпечення споживачів запасними частинами, відновленими вузлами та агрегатами; поглиблення кооперації між ремонтно-обслуговуючими підприємствами і заводами-виробниками машин; розвиток нових організаційних форм надання послуг (міжгосподарських асоціацій з виробничо-технічного обслуговування, регіональних технічних центрів); застосування дилерської моделі в наданні послуг споживачам.

УДК 657.371

ПРИХОДЬКО Т.В., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ratamy@bigmir.net

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Отримання стійкого прибутку від господарської діяльності – одне з головних завдань сучасного підприємства. Таке завдання може бути вирішене за умови реалізації на постійній основі бюджетування, що є одним з елементів ефективного економічного управління підприємством.

Бюджетування, як елемент управління, це, насамперед, технологія планування, обліку, контролю та аналізу результатів діяльності підприємства. В сучасних умовах господарювання постійно зростає попит на послуги з розробки та впровадження системи бюджетного управління підприємством.

Розробкою теоретичних і практичних засад бюджетування на підприємстві займалися такі вчені: М.Білик, О.Мельник, С.Онищенко, В.Хруцький, І.Балабанов, Ф.Бутинаць, В.Гамаюнов, В.Геєць, С.Голов, А.Дайле, Р.Дафт, М.Долішній, К.Друрі, О.Жамойда, А.Загородній, А.Іонова, Д.Ірвін, А.Калюкін, З.Клеменова, М.Колісник, О.Крайник, П.Кузмішин, О.Кузьмін, В.Лещій, І.Луніна, С.Майерс, І.Мейтленд, В.Мікловда, Д.Новіков, Л.Чижевська, М.Чумаченко та інші. В опублікованих працях висвітлено погляди авторів на сутність бюджетування та бюджетів, запропоновано різні підходи до класифікації бюджетів, визначено проблеми та позитивні результати впровадження бюджетування на підприємствах, розглянуто методики аналізу виконання бюджетів, охарактеризовано порядок формування бюджетів за центрами відповідальності тощо.

Незважаючи на наявність численних теоретичних і методичних результатів наукових досліджень, залишаються науково невирішеними питання системного підходу у бюджетному управлінні підприємством.

Застосування системного підходу дає можливість на практиці реалізувати взаємозв'язок елементів бюджетування, а саме методологію, організацію і автоматизацію.

У системі економічного управління підприємством технологія бюджетування може бути розглянута у функціональному, структурному та процесному аспектах. Для реалізації технології бюджетування доцільно застосовувати комплексну модель бюджетування, але специфіка господарської діяльності підприємств вимагає індивідуальний підхід до розробки функціональних бюджетів.

Комплексне бюджетування дає можливість охопити всі напрями діяльності підприємства, але разом з тим застосування такої моделі потребує тривалого терміну розробки, має високу вартість і ризик досягнення бажаних результатів.

УДК 338.439.5:658.86

БОНДАРЕНКО Р.І., аспірант

Науковий керівник – **ШУСТ О.А.**, доктор екон. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

bond.ruslana@ukr.net

ОПТОВІ РИНКИ ТА ЛОГІСТИЧНІ ЦЕНТРИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

Сьогодні витрати на продукти харчування сягають близько 40-60% бюджету населення в багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні. Тому питання виробництва і розподілу продукції сільського господарства знаходяться на особливому контролі не тільки кожної країни особисто, а й впливових міжнародних організацій (СОТ). Головними ланками в централізованій системі розподілу продовольства в світі вважаються оптові ринки та логістичні центри. Наприклад, у Франції частка таких ринків в оптовому обороті овочів та фруктів становить близько 50%, а в Японії – 75%.

Такі ринки схожі на товарні біржі, де в рівних умовах конкуренції торгують компанії різного масштабу, а результат їхньої торгівлі визначається ринковими законами попиту та пропозиції. Так, на території в 232 га найбільшого європейського ринку Ранжис (Париж) працюють 1290 компаній, які обслуговують 18 млн. клієнтів і здійснюють поставки на 1,5 млн. т продукції. Щорічний оборот ринку становить 7,3 млрд. євро.

Для економіки країн з великим тіньовим оборотом продовольства, відсутністю організованих відносин між виробниками та низької якості продукції, оптові ринки та логістичні центри – життєво необхідний елемент в боротьбі з корупцією, контролі за цінами та якістю продукції.

Останні 10 років досить гостро постає питання про розвиток інфраструктури агропродовольчого ринку. Результати останніх дослідів USAID «Локальні інвестиції і національна конкурентоспроможність», показують, що загальний дефіцит складів в середньому по Україні складає 88%, і тільки 12% вітчизняних овочів та фруктів можуть зберігатися в належних умовах.

При цьому розвиток інфраструктури та сільських територій «кочує» то в одну державну стратегію реформування аграрного сектора, то в другу. А ситуація насправді залишається незмінною. Актуальність вирішення інфраструктурного питання в АПК зросла після приєднання України до СОТ і створенням вільної зони торгівлі з ЄС, так як вітчизняна сільськогосподарська продукція через низьку конкурентоспроможність може бути витіснена з ринку імпортною.

Ключовим активом оптового ринку є його інфраструктура, яка формується за рахунок засобів приватних інвесторів та держави. Навкруги оптових ринків, як правило розвивається супутній бізнес: склади, холодильники, логістичні та будівельні компанії, банки та інше. В результаті легалізації торгових і фінансових потоків державний і місцеві бюджети отримують більше податкових надходжень. За активної підтримки державою оптові ринки стають потужним інструментом підтримки дрібного фермера та легалізації товарних потоків продовольства.

УДК 338.43:330

КИРИЛЮК Д.О., канд. екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

dm.kyryliuk@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЖЛИВОСТЕЙ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС

Аграрний сектор України відіграє важливу роль в економіці держави. В умовах сучасного розвитку національної економіки виробництво агропродовольчої продукції

забезпечує близько 10% ВВП. За умови правильного та ефективного використання експортного потенціалу, Україна може не тільки забезпечити власні потреби в їжі, але і наростити пропозицію на світових ринках.

Проведений аналіз визначив, що сьогодні в аграрному секторі України є багато проблем, які потребують вирішення. Їх важливість загострюється в умовах ратифікації зони вільної торгівлі з ЄС. Вивчення світового досвіду адаптації національних економік до зони вільної торгівлі виявило як позитивні, так і негативні наслідки – не всі виробники здатні витримати конкуренцію на світовому ринку. Глобальні тенденції розвитку показують, що в довгостроковій перспективі найбільші вигоди отримують всі учасники ринку. Оцінюючи масштаби підприємств в Україні, можна сказати, що найбільші можливості зараз мають дрібні виробники – вартість адаптації виробничого циклу та якості готової продукції до європейських стандартів можна провести в досить короткі терміни і за мінімальних витрат, тоді ж коли великим підприємствам необхідно на багато більше часу та коштів, яких зараз в українському АПК і так не вистачає.

На нашу думку, українські підприємства мають всі необхідні можливості для виходу на світовий ринок з конкурентною продукцією та подальший розвиток.

УДК 332.1-043.86:005.2

БАТАЖОК С.Г., канд. економ. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМ АДАПТАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку регіонів та громад потребують адаптації інструментів управління регіональним розвитком. Інструменти можуть стимулювати пошук власних ресурсів для розвитку. Визначальним показником рівня економічної безпеки регіону є підвищення його інвестиційної спроможності, практична реалізація якої має ряд проблем:

- Інструменти регулювання інвестиційної діяльності не відповідають міжнародним базовим нормативно-правовим документам регіонального розвитку, що не приваблює інвесторів до реалізації інвестиційних проєктів.

- У чинних регіональних стратегіях проаналізовані окремі галузі та сфери діяльності, які становлять господарську основу для даного регіону, проте не проведений системний і всебічний аналіз внутрішнього потенціалу регіону та визначення способів його використання.

- На стимулювання інвестиційної діяльності впливають такі інструменти як державні замовлення, Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), інвестиційні субвенції. Державні замовлення не набули широкого розповсюдження. Діяльність ДФРР спрямовується на фінансування поточних проєктів. Інвестиційні субвенції залишаються механізмом управління регіонами, їх розподіл здійснюється у порядку, визначеному КМУ.

- Значні інвестиції вкладаються у галузі переробної промисловості, фінансової діяльності, торгівлі та ремонту, проте у галузях добувної промисловості, сільського, лісового й рибного господарства інвестицій недостатньо. Неефективний розподіл інвестицій не дає змоги розкрити внутрішній потенціал регіонів, ефективно використовувати наявні ресурси і розширити ресурсні рубежі інвестиційної діяльності.

Адаптація інструментів управління регіональним розвитком передбачає наступне:

1. Стимулювати органи місцевого самоврядування до участі у міжнародних проєктах, надавати їм інформацію щодо проведення тренінгів по підвищенню кваліфікації органів місцевого самоврядування, проводити конкурси кращих пропозицій по вирішенню місцевих питань, під які можна залучати кошти міжнародної технічної допомоги.

2. Бюджети розвитку спрямувати на підтримку важливих для територій виробництв, забезпечення державних та муніципальних гарантій, отримання кредитного фінансування.

3. Застосовувати новітній інструмент управління, як геоінформаційна система моніторингу регіональних ресурсів.

4. Місцевим державним адміністраціям забезпечувати ефективний захист прав інвесторів та надавати гарантії іноземним інвесторам щодо стабільності умов ведення бізнесу, пропагувати можливості та переваги створення такої форми господарської та інвестиційної діяльності, як промисловий округ, який може сприяти активізації інвестиційної діяльності в регіоні.

5. Розробити механізми здійснення державного замовлення, а також функції місцевих державних адміністрацій у здійсненні державних замовлень. Не допустити використання коштів ДФРР на погашення кредиторської заборгованості за зобов'язаннями минулих періодів, збільшити мінімальну кошторисну вартість інвестиційних програм для забезпечення їх концентрації на пріоритетних напрямках місцевого розвитку. Субвенції на виконання інвестиційних програм можуть спрямовуватися на часткове відшкодування відсотків за кредитами, залученими суб'єктами малого підприємництва для реалізації інвестиційних проектів на місцевому рівні, сума такого відшкодування встановлюватиметься рішенням відповідної місцевої ради.

6. Фонд регіонального розвитку має діяти як окрема фінансово-кредитна установа та мати право акумулювати кошти з різних джерел: кошти бюджету, інвестиції та кредити. Діяльність Фонду спрямована виключно на економічний розвиток регіонів, на реалізацію інноваційно-інвестиційних програм, модернізацію виробничої, транспортної та інженерної інфраструктури, створення нових робочих місць.

7. Запропонувати підходи до використання фіскальних важелів стимулювання припливу інвестицій, зокрема встановити системи податкових преференцій для суб'єктів господарювання, які мають диференціюватися від часткового до повного звільнення від сплати податків на весь термін реалізації інвестиційних проектів.

УДК 336.761(477)

ШЕВЧЕНКО А.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ І ЙОГО МАЙБУТНЄ

Фондовий ринок України існує лише де-юре, але його не існує де-факто. В Україні по формі є фондовий ринок, але по суті його не існує. Тому НКЦПФР іще доведеться провести масштабні зміни, які могли б привести до появи українського ринку капіталу.

Для реального перетворення фондового ринку і його подальшого ефективного функціонування необхідні реформи в порядку пріоритету. Є нагальна потреба перезавантаження процесів регулювання у відповідності із загальним процесом реформ в Україні. Перезавантаження регуляторної діяльності НКЦПФР потребує системного підходу і попередньої розробки «Концептуальної моделі регулювання ринку ЦП і ФР» та всебічного обговорення її із фондовою спільнотою. Кардинальні зміни та принципово нові підходи до регулювання фондового ринку повинні включати реструктуризацію і реформування його інфраструктури, зокрема, депозитарних, розрахункових, клірингових та торговельних механізмів.

Якісний підйом рівня розвитку фондового ринку – це прозорість інформації, і робота у відповідності з міжнародними стандартами.

Іншою важливою умовою розвитку вітчизняного фондового ринку є його стабілізація і недопущення кризи, аналогічної банківському сектору. Формування умов для модернізації національного біржового ринку потребує поступового підвищення вимог до якості цінних

паперів, які на ньому обертаються, без нанесення збитків поточній діяльності добросовісних емітентів та інвесторів.

Українські біржі є економічно слабкими і конкурують між собою на вітчизняному фондовому ринку, а повинні конкурувати з європейськими біржами за якісних емітентів. НКЦПФР змінила положення про функціонування фондових бірж і зробила більш жорсткими вимоги до емітентів: торгуватися в лістингу будуть лише ОВДП і акції декількох емітентів. З прийняттям нових критеріїв до лістингу цінних паперів оборот торгів на вітчизняних біржах суттєво зменшиться. Тому в Україні повинно бути менше бірж, бо у нас не такий великий фінансовий ринок.

Таким чином, реформування українського фондового ринку сприятиме тому, що в майбутньому Україна може стати центром фінансових потоків Європи. У нас є для цього потенціал.

УДК 368:338

ГУТКО Л.М., канд. екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РИНОК АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

З прийняттям Закону України „Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” та створення Аграрного страхового пулу започатковано взаємодію учасників системи страхування сільськогосподарської продукції. Незважаючи на позитивні зрушення, агрострахування не відповідає своєму основному завданню – управляти ризиками в аграрному секторі для забезпечення стабільності сільськогосподарського виробництва та сталого розвитку аграрного сектору економіки. В сільському господарстві України страхується близько 3% ризиків, тоді як у більшості розвинутих країн цей показник сягає 90%. В Україні страхуються менше 5% посівних площ, тоді як в Канаді, США, Європі цей показник перевищує 60%. У Австрії рівень охоплення страхуванням сільськогосподарської продукції складає 78%, у Німеччині 43%, в Чеській Республіці – 35%, в Іспанії – 26% тощо. На відміну від України такі країни як Індія, Китай і більшість країн Європи, Північної Америки нарощують підтримку управління ризиками у відповідь на зміни клімату і збільшення мінливості сільськогосподарського виробництва. Міжнародний досвід свідчить, що саме програми здешевлення вартості страхування сільськогосподарської продукції за рахунок державних коштів дали потужний поштовх до розвитку галузі. У країнах із розвинутою системою страхування сільськогосподарської продукції державою компенсується від 30 до 65% суми страхового платежу.

Актуальними проблемами сучасного стану агрострахування є:

- недостатність інформації, необхідної для актуарного обчислення тарифів страхування сільськогосподарської продукції;
- низький рівень поінформованості аграріїв про страхування сільськогосподарської продукції, які сприймають страхування як вимушений засіб;
- наявність взаємної недовіри у страховиків, які не мають достатньої інформації для оцінки ризиків, та у агровиробників, які не мають впевненості у отриманні страхового відшкодування та ін.

Світовий досвід страхування сільськогосподарської продукції демонструє, що все більше країн світу схиляються до адаптації досвіду тих країн, де на противагу наданню прямої державної допомоги сільгоспвиробникам були запроваджені та успішно діють системи страхування сільськогосподарської продукції із програми здешевлення державою

вартості страхування. При цьому повинна бути удосконалена процедура здешевлення страхового платежу. Реалізація цих заходів дасть можливість:

- забезпечити узгодження інтересів учасників системи страхування сільськогосподарської продукції;
- уникнути незаконного використання державних коштів за рахунок усунення корупційних схем;
- забезпечити функціонування прозорої та надійної системи страхування сільськогосподарської продукції із ефективним державним контролем;
- досягти збільшення доходної частини державного бюджету за рахунок податків від учасників системи страхування сільськогосподарської продукції;
- створити умови для залучення інвестицій у галузь сільського господарства;
- зменшити витрати держави на впровадження страхування сільськогосподарської продукції та на його адміністрування;
- досягти позитивного загальноекономічного результату за рахунок стимулювання розвитку системи агрострахування.

УДК 338.49:338.433

АРТІМОНОВА І.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО РИНКУ

Ефективне функціонування вітчизняного агропромислового ринку не можливе без наявності відповідної інфраструктури, яка забезпечувала б вільне просування агропромислової продукції, сільськогосподарської сировини та засобів виробництва від товаровиробника до кінцевого споживача. Відтак, інфраструктура агропромислового ринку включає комплекс елементів, які обслуговують ринкові відносини, забезпечуючи стабільне безперервне функціонування господарських зв'язків в агропромисловому комплексі, взаємодію учасників аграрного ринку та постійне вдосконалення і оптимізацію процесу товароруку сільськогосподарської продукції і продовольства.

Формування дієвої інфраструктури агропромислового ринку і забезпечення розширеного доступу товаровиробників до організованих конкурентних каналів збуту агропромислової продукції передбачено Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Незважаючи на наявність нормативно-правового забезпечення розвитку інфраструктури агропромислового ринку, в Україні її функціонування ще не забезпечує вільний прозорий товарорух агропромислової продукції, а відсутність цілісної системи розподілу «виробник – оптова торгівля – роздрібна торгівля – споживач» негативно впливає на цінову ситуацію на агропромисловому ринку. Ключовою проблемою є відсутність системної взаємодії основних елементів інфраструктури агропромислового ринку. До інфраструктурних складових ринку, що забезпечують реалізацію, збереження і транспортування агропромислової продукції, насамперед, належать оптово-продовольчі ринки, агроторгові доми, аукціони, обслуговуючі кооперативи, виставки і ярмарки, товарні біржі з брокерськими конторами, заготівельні пункти, мережа елеваторів та складів. Існуюча нині інфраструктура вітчизняного агропромислового ринку перебуває на стадії формування та розвитку. Зрозуміло, що зволікання із її розбудовою призводитиме до значних цінових коливань на ринку, неефективного використання ресурсів, додаткових витрат виробників, переробників і споживачів, втрат державного та місцевих бюджетів.

Таким чином, об'єкти інфраструктури вітчизняного агропромислового ринку потребують модернізації та розширення для забезпечення економічної стійкості виробництва та реалізації агропродовольчої продукції. Вважаємо, що основними напрямками розвитку

інфраструктури є врегулювання діяльності оптових продовольчих ринків, удосконалення біржової діяльності, розвиток інформаційної системи, розширення заготівельної мережі за рахунок їх створення на кооперативних засадах, врегулювання зовнішньоекономічних відносин, обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції.

УДК 336.64:338.43

ШАЦІЛО Н.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФАКТОРИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

У сільському господарстві забезпечення економічного зростання відбувається за рахунок кількісного нарощування і якісного вдосконалення основних та обігових коштів при незмінній площі сільськогосподарських угідь. Такий шлях розвитку сільського господарства обособлює суть процесу інтенсифікації виробництва, в основі якого лежить інвестиційний процес.

Сучасна ситуація в інвестиційній сфері сформувалася під впливом наступних факторів: зміни структури та джерел фінансування інвестиційних витрат; інституційних змін у національній економіці, пов'язаних з роздержавленням власності; відносного скорочення платоспроможного попиту у зв'язку зі зміною рівня і структури цін на інвестиційну продукцію; зміни структури інвестиційного попиту і його невідповідності потужностям інвестиційного сектору; недостатній оперативності заходів щодо зміни порядку індексації амортизації й переоцінки основних виробничих засобів. Складний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств робить їх непривабливими з точки зору сторонніх інвесторів, а власні кошти для довгострокових вкладень через відсутність прибутку обмежуються лише амортизацією, сума якої неухильно знижується у зв'язку з перевищенням обсягу вибуття основних засобів в порівнянні з обсягом введенням їх в експлуатацію.

Інтенсифікація інвестиційної діяльності є не лише основною умовою виведення сільського господарства з глибокої кризи, але й стає визначальним фактором подальшого його розвитку. Перш за все, необхідно забезпечити на державному рівні формування сприятливого, економічно еквівалентного ринкового середовища, в якому економіка стає сприйнятливою для інвестицій, а у суб'єктів господарювання з'являються і розширюються інвестиційні можливості для оновлення основного капіталу і його нарощування за рахунок власних і залучених коштів, зокрема й іноземного капіталу. Це значною мірою може бути досягнуто шляхом впровадження нового, адекватного ринковій системі, економічного механізму господарювання, що враховує специфіку сільського господарства.

Держава повинна надавати регулюючий вплив на інвестиційний процес шляхом забезпечення науково обґрунтованого ціноутворення, проведення гнучкої кредитної, податкової та амортизаційної політики, розширення можливостей лізингу, стимулювання підприємницької діяльності та надання пільг інвесторам при приватизації, цільового державного фінансування, виділення пріоритетних напрямків інвестування.

Інтенсифікації інвестиційного процесу в сільському господарстві сприятимуть наступні фактори:

- децентралізація інвестиційного процесу, збільшення частки власних коштів підприємств у загальному обсязі капітальних вкладень, підвищення ролі амортизаційних відрахувань як одного із джерел фінансування інвестицій;
- розміщення державних інвестицій на виробничі цілі на конкурсній основі;
- поворотність централізованих капітальних вкладень;
- розширення практики спільного державно-комерційного фінансування проектів;

- посилення державного контролю за цільовим витрачанням коштів державного бюджету, спрямованих на інвестиції;
- розширення практики страхування та гарантування державою інвестиційних проектів;
- стимулювання іноземних інвестицій.

УДК 336.64:338.43.02(73)

ГЕРАСИМЕНКО І.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В США

Внаслідок специфічних природнокліматичних умов, що збільшують рівень ризику сільськогосподарського виробництва державне регулювання інвестиційних процесів у США має обов'язковий характер. Переважаючою формою здійснення процесів інвестування є видача пільгових кредитів наступними вповноваженими органами.

Комерційні банки. Фермерська резервна система (ФРС) дозволяє сільськогосподарським підприємствам реструктуризувати позики та змінювати терміни виплати у кризовий період, використовувати відстрочку частини фермерських боргів та повне списання процентів.

Фермерські кредитні організації є основним джерелом кредитування придбання нерухомості, майна і діяльності фермерських кооперативів, а також фінансування розвитку систем електронного та телефонного зв'язку у сільській місцевості. Їхніми клієнтами переважно є індивідуальні фермерські господарства (75%).

Кошти адміністрації зі справ фермерів (АДФ). Особи, які подають замовлення на одержання допомоги повинні мати докази того, що вони не спроможні одержати фінансування із інших джерел, навіть виконавши всі умови позичальника. Програми направлені на підтримку поточної діяльності ферм та допомогу у випадку непередбачених обставин.

Страхові компанії – джерела довгострокових капіталовкладень. Віддають перевагу крупним клієнтам, із середньою сумою кредиту 100 тис. дол. США.

Товарно-кредитна корпорація (ТКК) надає у якості державної підтримки товарний кредит. Передбачено, що кредит видається за встановленими нормами на пшеницю, кормові культури, рис, бавовну, цукор, тютюн, мед. Забезпечується виконання програми кредитування зберігання і підтримки створення фермерських резервів зерна. Нині спостерігається тенденція скорочення урядових виплат фермерам.

Венчурне фінансування неформальними індивідуальними інвесторами. Здійснюється винятково у високодохідні проекти, що зазвичай мають інноваційний характер. Необхідною умовою угоди є акціонерна участь бізнес-інвестора у капіталі даного сільськогосподарського підприємства.

Індивідуальні інвестори здійснюють вкладення в аграрний сектор, зазвичай, під високі відсотки.

Доступність фінансування інститутів кредитування, високий рівень державної підтримки, адекватне правове середовище сприяє збереженню економічної рівноваги галузі і стимулюванню її економічного росту.

УДК 658.338

КАЧАН Д.А., аспірант

Науковий керівник – ВАРЧЕНКО О.М., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

dmytroqachan@gmail.com

СКЛАДСЬКА ІНФРАСТРУКТУРА, ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Щорічно значна частина урожаю, вирощеного і зібраного виробниками сільськогосподарської продукції, втрачається через неможливість зберігання продукції у відповідних умовах, відсутність належної кількості елеваторів та складських приміщень, а також значний знос та застарілість наявних ресурсів. Це спричиняє щорічні втрати до 15% від загальної маси зібраного урожаю. Крім цього, неможливість зберігання продукції ставить сільськогосподарських виробників в умови необхідності продажу продукції відразу після її збору, втрачаючи при цьому на ціні та створюючи потенційний недоотриманий прибуток. Тому сільськогосподарським підприємствам, що мають значні площі посівів зернових культур, необхідно зміцнювати свою матеріально-технічну базу, розвиваючи логістичну та складську інфраструктуру.

Проблеми розвитку зернового господарства, а також проблеми розвитку складської та логістичної інфраструктури розглядаються у працях П.Т. Саблука, О.Ю. Єрмакова, О.М. Шпичака, О.В. Захарчука, І.В. Кобути, М.Г. Лобаса, П.М. Макаренка, Л.О. Мармуль, В.П. Ситника, Л.М. Худолій, І.І. Червена, С.М. Чмиря та інших. Проте недослідженими залишаються питання підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, шляхом створення та нарощення складських потужностей.

Метою дослідження був аналіз необхідності, економічної доцільності та шляхів розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств шляхом нарощення потужностей складської інфраструктури.

Дослідивши стан складської інфраструктури в Україні та проаналізувавши забезпечення сільського господарства елеваторами, можна зробити висновки про недостатню кількість складських приміщень, як і у сільськогосподарських підприємств, так і в складі переробного комплексу, забезпеченість зерносховищами на даний момент складає близько 50% від потреби, при чому цей відсоток складається більшою мірою із морально і фізично застарілих складів радянських часів і при неприйнятті активних дій буде тільки зменшуватись.

Доцільність та економічна ефективність вкладання коштів у розвиток матеріально-технічної бази підприємства шляхом нарощення чи створення потужностей складської інфраструктури були підтверджені аналізом цін на зерно залежно від сезону, розрахунком потенційного недоотриманого доходу від реалізації продукції в період пікової ціни на неї.

УДК 330.131.

МАТВІЙЧУК О.Є., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ У ПІДПРИЄМСТВІ

Після проведення оцінки масштабу та рівня ризику на підприємстві, ризик-менеджер повинен розглянути можливі напрями дій стосовно зменшення негативних наслідків ризику та забезпечення його прийняттого рівня.

Заходи, пов'язані з підвищенням ефективності менеджменту в умовах ризику включають: виділення тенденцій та закономірностей ризику в управлінні підприємством, виявлення резервів, потенційних можливостей управлінського впливу; виявлення причинного взаємозв'язку між позитивними та негативними відхиленнями ефективності управління в умовах ризику; послідовне визначення ступеня впливу і механізму взаємодії факторів ризику в управлінні, обмовлених умовами та часом; об'єктивна та всебічна оцінка системи показників підприємства, комплексне використання даних кількісного та якісного аналізу.

Кожне підприємство, виходячи зі специфіки своєї діяльності, обраної маркетингової, цінової, продуктової, фінансової та інших функціональних стратегій, визначає індивідуальну сукупність засобів управління ризиком. Проте, існують і загальні підходи до управління ризиком, які залежно від характеру напрямів дій, що проводяться підприємством поділяють на: організаційні методи управління ризиком, що передбачають розробку та реалізацію системи недопущення ризику, та економічні методи, суть яких полягає у визначенні джерела коштів для покриття збитків від ризиків. Ефективний ризик-менеджмент потребує застосування системи методів управління ризиком, до складу якої повинні входити два-три організаційних методи та не менше одного економічного методу.

Основними напрямками зниження ризиків в антикризовому управлінні є: диверсифікація, суть якої полягає в розподілі зусиль і капіталовкладень між різноманітними видами діяльності, безпосередньо не зв'язаних один з одним; передача ризику (трансфер), що передбачає передачу відповідальності за виникнення та наслідки ризикових подій іншим юридичним особам-контрагентам підприємства відповідно до умов договірних відносин з ними; страхування ризиків, що являє собою відношення по захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб при настанні визначених подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, сформованих із страхових внесків, що сплачені ними.

Таким чином, підвищення ефективності управління ризиками на підприємствах передбачає застосування сучасних методів їх оптимізації. Система протидії ризику, яка базується на поєднанні організаційних та економічних методів управління є ефективною та забезпечує дійсний захист підприємства від наслідків ризику.

УДК 338.43:633.1

ТКАЧЕНКО К.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ КАНАЛІВ ЗБУТУ ЗЕРНА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Формування каналів збуту зерна охоплює широке коло питань, що виникають у процесі його виробництва, зберігання, транспортування та реалізації. Для сучасного стану зернового господарства і ринку зерна характерні диспропорції між попитом і пропозицією на окремі види зерна, між матеріально-технічною базою виробництва, зберігання,

транспортування, переробки зерна і потребою в ній, між інфраструктурою зернового ринку та можливостями збуту зерна на внутрішньому та зовнішньому зернових ринках, а також між державними формами і методами регулювання виробництва та збуту зерна і ринковими умовами господарювання.

Основною перешкодою щодо забезпечення стійкості зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах є наявність проблем зі збутом, зокрема встановленням прийнятних закупівельних цін, розвитком ринкової інфраструктури тощо. Основним каналом збуту зернових є торгово-посередницькі структури, частка яких становить 65,9% у 2005 р. і 86,5% у 2013 р. При цьому суттєво скорочується частка реалізації переробним підприємствам на 1,2 в. п. у 2013 р. і становить 4%. Орієнтація сільськогосподарських підприємств до продажу зерна торгово-посередницьким структурам є достатній рівень закупівельних цін, прийнятний спосіб розрахунків, відсутність витрат на транспортування тощо.

Тільки різноманіття організаційних форм і каналів збуту зерна із залученням до товарообміну додаткових ресурсів, дозволить перевести організацію обігу зерна на цивілізовані ринкові відносини, прискорити формування спеціалізованих зон великомасштабного виробництва окремих видів зерна і поліпшити міжрегіональний обмін. Це можливо за тіснішого узгодження механізмів державного регулювання та саморегулювання зернового ринку, причому з розвитком інфраструктури ефективність саморегулювання зернового ринку повинна підвищуватися.

УДК 657.221 : 339.9

ХОМЯК Н.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві визначається, передусім, тими цілями й завданнями, які вона покликана вирішувати.

На підприємствах, що постійно здійснюють зовнішньоекономічні операції, у складі бухгалтерської служби слід виділити окремі посади бухгалтерів, кількість яких залежить від обсягів здійснення тих чи інших операцій. До функцій цих бухгалтерів входить: облік розрахунків з іноземними постачальниками та покупцями (при попередній та наступній оплаті); облік розрахунків зі сторонніми організаціями, що сприяють здійсненню експортно-імпорتنих операцій (транспортні, страхові організації, декларанти, митниця); контроль за додержанням строків розрахунків, встановлених чинним законодавством та укладеними договорами; облік розрахунків з банками (по акредитивах, інкасо, переказах, з купівлі-продажу іноземної валюти); оформлення та облік розрахунків по закордонних відрядженнях; складання облікових реєстрів по операціях у іноземній валюті; подання узагальнених даних щодо зовнішньоекономічної діяльності для складання фінансової звітності; складання податкової та статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності.

Облік зовнішньоекономічної діяльності ведеться на підставі первинних документів, частина яких складається на підприємстві, а інші - надходять від інших підприємств, у тому числі закордонних. Їх правильне й кваліфіковане оформлення відіграє важливу роль для успіху її здійснення на всіх етапах. Такі документи отримали назву зовнішньо-торгівельних, вони підтверджують виконання угоди купівлі-продажу з іноземним контрагентом. Головним документом є зовнішньоторговельний контракт, який є результатом домовленості експортера та імпортера, що визначає обов'язки сторін на всіх етапах руху товару від продавця до покупця.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен бути зареєстрований у митних органах за місцем державної реєстрації. На великих підприємствах роботу щодо укладання

контрактів та митного оформлення товарів доцільно покласти на інші відділи та служби (юридичний, протокольний, валютно-фінансовий тощо). На малих та середніх підприємствах, де такі відділи відсутні, до функцій бухгалтерської служби (бухгалтера) додаються функції з укладання договорів, контролю за їх виконанням та декларуванням товарів.

Таким чином, облік зовнішньоекономічної діяльності залежить, насамперед, від правильності та юридичної обґрунтованості укладених угод, своєчасності здійснення поставок та їх оплати, від правильності оформлення всіх необхідних первинних документів при перевезенні продукції через кордон та від кваліфікації бухгалтерів, що його здійснюють.

УДК 336.274.

СТАДНІК Л.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

У зв'язку з економічною кризою знижується активність бізнесу. Багато підприємств не маючи змоги своєчасно розрахуватися, накопичують поточну і довгострокову кредиторську заборгованість. Як наслідок – вони банкрутують і закриваються. Кредиторська заборгованість як боргове зобов'язання підприємства завжди містить суми потенційних виплат, які потребують в бухгалтерському спостереженні та контролі. Адже від стану розрахунків з дебіторами і кредиторами багато в чому залежить платоспроможність підприємства, його фінансове становище та інвестиційна привабливість.

Із за підприємств, які не повертають своєчасно дебіторську заборгованість, у економічно сильних господарств також можуть виникнути проблеми платоспроможності, зниження ліквідності їх активів. Дебіторська заборгованість є одним з основних джерел формування фінансових потоків платежів.

Для підприємства дуже важливо не допустити збільшення кількості дебіторів і суми їх боргів, уникати дебіторської заборгованості з високим ступенем ризику.

Бухгалтеру необхідно вчасно виставляти платіжні рахунки, стежити за термінами їх оплати та своєчасно вживати заходів щодо витребування простроченої заборгованості. У той же час потрібно дуже уважно ставитися до розрахунків з кредиторами, своєчасно повертати їм борги, інакше підприємство може втратити довіру своїх постачальників, банків та інших кредиторів, буде мати штрафні санкції за розрахунками з контрагентами, що говорить про актуальність даної теми.

Організуючи удосконалення обліку розрахункових операцій ми повинні звернути увагу на їх комп'ютеризацію, завдяки якій ми зможемо:

- ми зможемо створити відповідного контрагента у базі підприємства з усіма його даними та реквізитами, щоб швидко одержати по ньому необхідну інформацію;

- вести облік господарських операцій підприємства враховуючи види розрахунків – готівка, передоплата, бартер, що не потребує додаткової трати часу та створення нових договорів;

- здійснювати автоматичну оплату рахунків виставлених контрагенту-платнику;

- зменшити затрати часу на оформлення і виписку договорів, накладних, рахунків-фактур та інших відповідних документів;

- автоматично відображати дані господарських операцій протягом відповідного періоду в реєстрі взаєморозрахунків;

- здійснювати оперативний контроль за станом взаєморозрахунків.

УДК 339.137.2:637.54

ЗАБОЛОТНИЙ В.С. канд. екон. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Найважливішою задачею агропромислового комплексу будь-якої країни є повне забезпечення її населення продовольчою продукцією, створення резерву продовольства та формування експортного потенціалу. Однак ця задача з різних причин не виконується.

Глобалізаційні процеси у Європі та світі, пошук іноземними компаніями шляхів розширення ринків збуту, недосконалість державного регулювання імпорту продукції в Україну, призводять до постійного збільшення імпорту сільськогосподарської продукції на територію нашої держави. Поряд з вищеназваними причинами великий обсяг імпорту продукції, що досліджується, зумовлюється низькою конкурентоспроможністю вітчизняної. Зростання обсягів імпорту продукції агропромислового комплексу веде до збільшення рівня інтенсивності конкуренції на вітчизняному ринку.

Підвищення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції вимагає ефективного управління, яке не можливе без якісної інформаційно-аналітичної інформації, яка характеризує конкурентоспроможність на всіх етапах її формування.

Нами розглянуто організаційно-економічні засади формування конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції в умовах міжнародної інтеграції, а також сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю даної продукції.

В результаті наших досліджень ми переконались, що вітчизняна система інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції агропромислового комплексу вимагає суттєвих змін у напрямку підвищення конкурентоздатності продукції, зростання власного виробництва та зменшення імпортозалежності.

Отже, в умовах всебічного зростання інтенсивності конкуренції на українському ринку агропродовольчої продукції все більшого значення набуває підвищення конкурентоспроможності підприємств вітчизняного агропромислового комплексу. Цього можна досягти, в першу чергу, за рахунок вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю.

УДК 331.1

ХОМОВИЙ С.М., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИ КОРИГУВАННЯ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ

На сьогодні нормативна база бухгалтерського обліку з виправлення помилок задовольняється лише Методичними рекомендаціями 356 та П(С)БО6. При цьому зазначені норми стосуються не помилок взагалі, а лише тих помилок, які були допущені під час складання фінансових звітів за попередні роки та вплинули на величину нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

На відміну від наведеної нормативної бази дослідники бухгалтерського обліку розглядають методи виправлення помилкових записів, один з яких є метод «червоного сторно». Значний внесок в теоретичне обґрунтування методу зробив А. А. Беретті.

Серед видів коригування помилкових записів з використанням червоних чисел виділяють метод червоного сторно, метод зворотних проведення, метод чорного сторнувального рахунку і від'ємних чисел.

Метод червоного сторно поділяється на часткове сторно і повне сторно. Метод часткового червоного сторно застосовується в тому випадку, якщо запис на рахунках зроблено в правильній кореспонденції рахунків, але в перебільшеній сумі. Тоді на суму різниці між помилково записаною (перебільшеною) і правильною сумою роблять часткове сторно. Одночасно звичайним чорнилом роблять другий запис із зазначенням правильної кореспонденції рахунків і суми. Метод повного червоного сторно використовується в тих випадках, коли сторнується не неправильна, а зайва проводка (операція, що не відбувалася; помилково відображена двічі сума тощо).

Метод зворотних проведення з червоними числами, при якому виправлення помилок здійснюється шляхом: 1) над сумою неправильної проводки здійснюється червоними чорнилами помітка «ст» що означає, «сторно»; 2) зворотні проводки виписуються в меморіальних ордерах червоного кольору, а за відсутності заносяться в особливий меморіал виправляючих статей.

Метод чорного сторнувального рахунку і від'ємних чисел. При цьому варіанті в номенклатурі рахунків поточного обліку відкривається особливий рахунок «сторно» (або рахунок виправлення оборотів, рахунок виправляючих проведення тощо).

Для коригування помилок минулих періодів, у фінансовій звітності передбачено окремий рядок: суму коригування, яка становить суму помилки за мінусом податку на прибуток у Звіті про власний капітал.

Отже, головною перевагою червоного сторно є те, що помилковий запис повністю анулюється, а в новій зберігається правильна кореспонденція рахунків.

УДК 657

ТОМІЛОВА Н.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ У ЗВІТНОСТІ

В умовах сучасної ринкової конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції важливим і невирішеним питанням залишається облік витрат на аналіз та управління якістю продукції. Більшість підприємств нехтує створенням умов для систематизованого накопичення інформації про витрат на підтримку та поліпшення якості продукції, виготовленням якої вони займаються. Як правило, такі витрати в обліку відносяться до загальних витрат на виробництво продукції, що в свою чергу призводить до втрати можливості здійснення управлінським персоналом моніторингу витрат на якість продукції, в результаті чого втрачається можливість підведення підсумків роботи по підвищенню якості продукції, її сертифікації, що в кінці приводить до неправильних управлінських рішень, які можуть позначитись на результатах діяльності тієї чи іншої організації.

Дані про витрати на якість служать допоміжним інструментом систем менеджменту якості або програм підвищення якості, використовувати їх треба в рамках програм або систем. Зазвичай по ним будують діаграми трендів окремих складових витрат для виявлення їх початкового рівня, встановлення завдань щодо їх зниження та моніторингу ходу виконання завдань. Ці дані застосовують і для побудови діаграм, що вказують загальні тенденції місячного або квартального зміни сумарних витрат на якість, і включають в доповіді менеджменту про якість.

Зміст звіту по витратам на якість у великій мірі залежить від того, кому він призначається і від того, яку роль відіграє в рамках організації той, кому даний конкретний

звіт призначений. Основний принцип всіх видів аналізу витрат на якість – представити кожному, кому він призначається, інформацію за витратами на якість в тій формі, яка була б йому найбільш корисна і найбільш зручна у використанні.

Звіт про витрати на якість сільськогосподарської продукції повинен мати такий вигляд (табл.).

Таблиця – **Звіт про витрати на якість сільськогосподарської продукції**

Склад витрат	Період					
	Постачання		Виробництво		Збут	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Внутрішні витрати на продукцію з виявлення невідповідностей	80,7	32,0	134,5	31,1	53,8	31,9
Зовнішні витрати на продукцію з виявлення невідповідностей	61,25	24,3	96,25	22,2	17,5	10,4
Витрати на контроль	39,37	15,6	60,96	14,1	26,67	15,8
Витрати на запобігання невідповідностей	70,5	28,0	141,0	32,6	70,5	41,8
Разом	251,82	100	432,71	100	168,47	100

Отже, така форма Звіту про витрати на якість дасть змогу виявити, на які витрати в першу чергу необхідно звернути увагу. Витрати на якість повинні бути знижені в значній мірі за рахунок того, що будуть виявлені специфічні причини втрат і запропоновані програми коригувальних впливів.

УДК 636.5/6

ГАВРИК О.Ю., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЯЄЧНОГО ПТАХІВНИЦТВА

У нинішніх умовах основними факторами економічного зростання підприємства доцільно виділити методичні підходи до управління, які включають у себе комплекс структур, зв'язків і комунікацій, що забезпечують аналіз та оцінку, прийняття й реалізацію обґрунтованих управлінських рішень. Сільськогосподарським підприємствам необхідно управляти на основі економічних важелів, структур управління, інформаційних систем, сучасних методів, що є значним резервом підвищення ефективності використання обмежених виробничих ресурсів, стабілізації та росту виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема і яєчного птахівництва.

Формування методичних засад управління витратами підприємства ґрунтується на відповідних концепціях, у результаті використання яких досягають ефективних результатів від застосування відповідних прийомів, способів і методів управління виробничими витратами підприємства. Кожна концепція управління виробничими витратами підприємства передбачає реалізацію певного методологічного підходу й базується на використанні певних методологічних принципів. З метою визначення концепцій управління виробничими витратами, на нашу думку, необхідно брати до уваги еволюційні етапи вдосконалення процесу управління поточними витратами на підприємстві. Ураховуючи це, до основних концепцій управління виробничими витратами підприємства слід віднести такі: концепцію обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції; концепцію нормування

виробничих витрат; концепцію планування виробничих витрат; концепцію стратегічного управління виробничими витратами.

Методологічний блок містить теоретичні основи системи управління витратами яєчного птахівництва, що визначають критерії та підходи до управління економічною ефективністю і витратами виробництва, їх економічну природу, факторам їх формування. Даний блок також визначає склад і сукупність методів, що використовуються в управлінні витратами яєчного птахівництва. Управління витратами починається з аналізу особливостей природно-кліматичних та економічних умов, що визначають витрати виробництва в яєчному птахівництві, поточного стану і тенденцій розвитку галузі, сформованої структури витрат і факторів, що впливають на рівень собівартості виробництва яєць, оцінки економічної ефективності.

Отже, через методичний та управлінсько-аналітичний блоки безпосередньо здійснюється управління витратами яєчного птахівництва. Насамперед, це питання планування оптимальних величин витрат при сформованих зовнішніх умовах господарювання, оперативний облік і контроль витрачання ресурсів, регулювання можливих відхилень фактичних величин витрат від запланованих значень.

УДК 338.432-048.78/.79

ГУБЕНКО В.І., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Агропромисловий комплекс є одним з найбільш системоутворюючих секторів національної економіки: в структурі ВВП країни у 2014 р. в АПК було сформовано 16,6%, при цьому в 2014 р. у порівнянні з 2000 р. валовий продукт галузі збільшився в 1,91 разів, за 2005-2014 рр. зріс на 40%, що склало 72 млрд. грн.. і становив 252,9 млрд. грн. Обсяги виробництва у рослинництві за 2005-2014 рр. зросли на 63,2 млрд грн або на 55,2%, у тваринництві – на 8,6 млрд грн або на 13,2%. Питома вага національного експорту в структурі ВВП країни в 2014 р. складала 42,1%, питома вага експорту продукції АПК склала в структурі його валової продукції 79,9%, що є найвищим світовим показником і складає 31,53% національного експорту країни. Експорт країни за 2000-2014 рр. зріс в 3,7 разів, експорт АПК – в 10,77 разів, забезпечивши додатній національний коефіцієнт покриття вперше за всю новітню історію України на рівні 1,025, по галузі АПК – 2,65. За 8 місяців 2015 р. в порівнянні з відповідним періодом 2014 р. валовий збір зернових та зернобобових культур зріс на 3,6% і склав 37,57 млн т, цукрових буряків знизився на 5,2%, соняшнику – на 30,6%, картоплі – на 16,8%, овочів відкритого ґрунту – на 6,5%. Урожайність сільськогосподарських культур в 2015 р. у порівнянні з 2014 р. знизилась – по зернових та зернобобових – на 1,6%, цукрових буряків – на 33,2%, картоплі – на 12,4%. У галузі тваринництва поголів'я великої рогатої худоби знизилось на 6,5%, в т.ч. корів – на 6,1%, свиней – на 3,1%, птиці – на 3%. Виробництво м'яса зменшилось на 1,8%, молока – на 4,6%, яєць птиці – на 14,3% і склало відповідно 1994,7 тис. т, 7402 тис. т і 12,094 млрд штук. Індекс виробництва промислової продукції – напоїв і тютюнових виробів знизився на 12%. Зменшення обсягів основних видів продукції за 8 місяців 2015 р. призвело до зниження експорту продукції галузі в порівнянні з відповідним періодом 2014 р. на 16%, в т.ч. продукції рослинництва – на 15,8%, тваринництва – на 26,4%.

Але, незважаючи на цілком позитивні досягнення аграрного сектору за 2000-2014 рр. та деякий спад виробництва за січень-серпень 2015 р., наявний ресурсний потенціал галузі дозволяє значно наростити виробництво і експорт конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, для чого необхідно суттєво вдосконалити нинішню модель

функціонування аграрного виробництва, яка не спроможна здійснити якісний прорив у своєму розвитку, реалізувавши свій потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь, чому заважає система перешкод, яких не вдалося подолати за весь період реформування галузі, головними з яких є наступні:

- неефективне використання ресурсного потенціалу аграрної галузі, особливо сільськогосподарських угідь, 56 % яких мають вміст гумусу, вищий середнього та високий рівень придатності для вирощування всіх районованих сільськогосподарських культур, але низький рівень фондооснащеності (у 3-7 разів нижчий порівняно з розвинутими країнами) та масове спрощення технологій без біологізації та ресурсозбереження;
- дефіцит фінансових ресурсів через брак інвестиційних коштів, важкодоступність банківського кредитування і низький рівень державної підтримки;
- відставання розвитку системи аграрної політики від потреб ринку, внаслідок чого втрати продукції АПК сягають третини річного обсягу виробництва;
- недостатній рівень розвитку інфраструктури в селах та низька якість життя призводить до втрат інтересу працюючих до ефективної праці та відтоку кваліфікованої робочої сили;
- невідповідність українських продовольчих товарів європейським стандартам;
- галузева незбалансованість сільського господарства, значне переважання у виробництві окремих видів продукції та великих і дрібних товаровиробників;
- хибність та незавершеність реформи – сільськогосподарські угіддя мають бути національною власністю з довічною орендою.

УДК 338.43:636.034(477)'06

ІВАНОВА Л.С., канд.екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Молочне скотарство на сьогодні є однією з основоположних галузей народногосподарського комплексу України. Реформування агропромислового виробництва зумовило кардинальні зміни в організаційно-економічних умовах функціонування підприємств молочного скотарства та інших структур, у процесах переробки і реалізації молочної продукції. Це, у свою чергу, призвело до принципово нових відносин товаровиробників і споживачів продукції, різкого спаду виробництва молока та молочної продукції. Унаслідок прийняття необґрунтованих рішень щодо здійснення аграрних перетворень, які зорієнтовані на пріоритетне формування дрібнотоварного виробництва та ліберізації ринку відбулося: порушення економічних зв'язків; виникли протиріччя багатьох нормативних актів; значно згорнуто спеціалізацію, кооперацію та інтеграцію; знизилася ефективність використання виробничих ресурсів; скоротився рівень освоєння досягнень науково-технічного прогресу; обмежено використання генетичного потенціалу сільськогосподарських тварин; зросли обсяги кредиторської заборгованості сільськогосподарських товаровиробників.

У молочному скотарстві деструктивні процеси відбувалися більш інтенсивно, порівняно з молокопереробною сферою. Причинами такої ситуації була висока собівартість виробництва молока, а пізніше – це висока збитковість молочного скотарства, погіршення зооветеринарного забезпечення, незадовільний раціон відгодівлі телят. За відсутності ефективної системи державної підтримки та не сформованості сучасних організаційно-економічних відносин із суміжними ланками ці фактори вирішальною мірою вплинули на зниження рентабельності виробництва молока і масштаби розширеного відтворення молочного стада.

Поголів'я корів в усіх категоріях господарств на 1 березня 2015 року зменшилось на 165 тис. гол., порівняно з відповідним періодом минулого року, у тому числі на сільськогосподарських підприємствах на 31,1 тис. гол., у господарствах населення на 133,9 тис. гол. Вітчизняна племінна база майже втрачена. У середньому за 3 останні роки в племзаводах молочного напрямку надоемо по 4285 кг молока на корову. Щорічно в бюджеті виділяються кошти для виконання програми селекції у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу, але ефективність їх використання не контролюється.

Вихід із кризового становища на молочному ринку можливий лише за умови підвищення інтенсифікації молочного скотарства, раціонального використання ресурсного потенціалу галузі, усунення бюрократичних перепон на шляху поліпшення генетичного потенціалу стада, застосування інтенсивних технологій виробництва молока, спрямованих на збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції, в тому числі за рахунок структурних змін у виробництві молока в реформованих крупнотоварних господарствах і кооперативах, що розвиваються. Негативні тенденції, що спостерігаються в молочному скотарстві, мають стати передумовою для перегляду аграрної політики держави.

УДК 338.432:005.591

АРБУЗОВА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

tv_arbuzova@ukr.net

СПЕЦИФІКА МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Аграрний сектор відіграє виняткову роль у розвитку людства. Цивілізація зобов'язана своїм виживанням у боротьбі з природними лихами і людським варварством сільському господарству. З його виникненням одночасно виникає й держава, першою функцією якої визнане забезпечення населення продовольством.

Механізм регулювання економічного розвитку включає дві складові: ринкове саморегулювання та державне регулювання. Специфіка аграрного сектору як об'єкта впливу є те, що в розвинутих економіках він практично випадає із зони ринку через виняткову значущість та незамінність вироблюваної продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства. Оскільки він відповідає за забезпечення продовольчої безпеки, в розвитку досліджуваного сектору державі належить провідна роль реформатора галузі і створення умов для ефективного виробництва сільськогосподарської продукції.

Сучасний розвиток світової економіки демонструє, що локомотивом економічного розвитку може бути не тільки галузь мікроелектроніки та інших високих технологій, а й традиційно розвинуті технології, що здійснюють переробку мінерально-сировинних ресурсів та сільськогосподарської продукції. Нині саме та держава, яка має достатні запаси продовольства і виходить з ним на зовнішній ринок, успішно розвивається. Аграрний сектор може бути як причиною економічної кризи країни, так і сферою, завдяки якій з неї можна вийти. Сучасний перебіг кризи в Україні є красномовним свідченням цього.

Державне регулювання аграрного сектору є складним і багатоаспектним явищем. Воно включає економічні, правові і адміністративні регулятори, що забезпечують його активне функціонування. Невтручання держави по суті є стримуючим фактором. В умовах розвинутого ринку державне регулювання має здійснюватися не директивним управлінням виробничою і фінансовою діяльністю підприємств, а регулюванням соціально-економічними процесами за допомогою системи податків, цін, тарифів, відсотків, цінних паперів, пільгових кредитів, державних гарантій приватних кредиторів, державного замовлення, дотацій, субсидій, страхування сільськогосподарського виробництва. Усі зазначені системи

використовують прямі і опосередковані регулятори розвитку економіки з метою забезпечення умов для саморегуляції в бажаному напрямі.

Історичний досвід довів, що негативним для розвитку аграрної сфери є як надмірний егоїзм підприємців, так і егоїзм забюрократизованої держави: вихід з такої ситуації – міра повноважень ринку і державного регулювання. Процес конвергенції підприємництва і державного регулювання посилюватиметься через вимогу сталого розвитку (людини, екології, економіки) і переведення на рейки інвестиційно-інноваційної моделі аграрного сектору.

УДК 339.564(477.46)

БЛИК О.В., канд. екон. наук

Білоцерківський державний аграрний університет

СТРАТЕГІЯ ТОВАРНО-ГЕОГРАФІЧНОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЕКСПОРТНИХ ПОСТАВОК ПРОДУКЦІЇ АПК КИЇВСЬКОГО РЕГІОНУ ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

На сьогодні акценти зовнішньої торгівлі України все активніше зміщуються до регіонів, де накопичено значний виробничий та експортний потенціал. У зв'язку з цим, одним із стратегічних напрямків розвитку Київської області є входження її економіки до системи міжнародних і світових господарських стосунків та нарощування експортного потенціалу конкурентоспроможних товарів.

Агропродовольчі товари традиційно займають вагоме місце у формуванні експортного потенціалу Київської області. Для структури зовнішньої торгівлі продукцією регіонального АПК притаманна стала тенденція: в експорті стабільно переважає сільськогосподарська продукція (в середньому за досліджуваний період 58,83 %), а в імпорті – продукція харчової промисловості (70,75 %). Причому за останні роки імпортні надходження продукції харчової промисловості суттєво перебільшують її експорт, що призводить до негативного сальдо.

Незважаючи на позитивну динаміку нарощування обсягів зовнішньої торгівлі протягом останніх років, залишається багато проблем, пов'язаних із неефективним використанням експортного потенціалу підприємствами регіону. Разом з тим, пошук шляхів розвитку експортного потенціалу України загалом та окремих її регіонів має не тільки суто економічне, а й політичне значення. Зважаючи на це, необхідно прийняти комплекс дієвих заходів економічного характеру щодо державної підтримки експорту. Найбільш ефективними з них є фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам; удосконалення механізму фінансової підтримки українського експорту; посилення стимулюючого впливу податкової системи України; зниження розмірів державного мита; удосконалення нормативної бази, організаційного та іншого забезпечення експортної діяльності українських виробників; послаблення втручання держави у зовнішньоекономічні підприємства; створення бази комерційних заявок і пропозицій вітчизняних підприємств.

Оскільки за результатами аналізу географічної структури експорту Київської області основними ринками збуту продукції є країни СНД та ЄС, то зусилля підприємств області мають бути спрямовані, з одного боку, на збереження традиційних ринків збуту української продукції, з другого — на цілеспрямоване залучення нових перспективних ринків. Така позиція гарантує широкі можливості й варіанти доступу до різних регіональних ринків, забезпечує диверсифікацію торгівлі та капіталовкладень, зменшуючи тим самим залежність від головних торговельних партнерів.

УДК 331.108 : 631.11

ШПАК М.В., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах становлення ринкових відносин в Україні різко загострилась проблема кадрового забезпечення аграрних формувань. Найважливішими аспектами цієї проблеми є:

1. Зниження числа абітурієнтів, які виявили бажання навчатися в аграрних вищих навчальних закладах. Роботи в сільській місцевості немає і жителі села неохоче йдуть здобувати сільськогосподарські професії, за якими навряд чи зможуть працювати.

2. Незадовільний рівень соціального, економічного, побутового забезпечення жителів села, в т.ч. і керівників та фахівців аграрних підприємств. З цієї причини значна частина випускників аграрних вищих навчальних закладів не йде працювати в село, надаючи перевагу будь-якій роботі в місті.

3. Низький статус сільськогосподарської праці. І раніше праця на землі цінувалась мало, а в нинішніх умовах вона повністю знецінилась. Це є важливим демотивуючим чинником, оскільки в сучасному суспільстві соціальний статус, престижність роботи та інші атрибути мають для молоді велике значення і мало хто погоджується добровільно присвятити своє життя такій мало престижній, мало привабливій діяльності.

4. Негативні очікування значної частини сільських жителів. Більшість працівників аграрних підприємств, включаючи їхніх керівників та спеціалістів, переконані, що рано чи пізно земля в Україні стане ринковим товаром, але вони не бачать себе активними дійовими особами на ринку землі і для цього є всі підстави. По-перше, ще всі вони добре пам'ятають результати розпаювання землі і майна колективних сільськогосподарських підприємств і ті негативні соціально-економічні та інші наслідки, що виникли при цьому. По-друге, люди прекрасно розуміють, в якому безправному, убогому становищі вони перебувають і які примарні перспективи вони мають у процесах купівлі-продажу землі. Доповнює ці негаразди вкрай складна економічна ситуація: жителі села ледве зводять кінці з кінцями, коштів не вистачає для придбання найнеобхіднішого, про яку купівлю землі може йти мова? Подібні очікування деморалізують сільських жителів, породжують депресивні настрої й апатію. Це дуже небезпечний, навіть трагічний процес, який руйнує життя сільської общини зсередини.

Таким чином, в умовах розвитку названих негативних процесів в аграрній сфері України необхідно терміново розробити систему державних заходів для їх нейтралізації і зменшення сили негативного впливу. Це дозволять реально і ефективно вплинути на процеси формування кадрового потенціалу сільського господарства України, підвищити економічну ефективність функціонування його галузей.

Потенційними споживачами даної розробки можуть стати аграрні формування усіх форм власності і організаційно-правових форм господарювання.

УДК 338.436.33(477):631.164.23

ПОЛЩУК С.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Аграрний сектор у сучасних умовах потребує значних інвестиційних ресурсів. Жодна економіка світу не досягла значних результатів без залучення капіталу міжнародних організацій, вітчизняних та іноземних приватних інвесторів.

Головним завданням інвестиційної політики є якісне поліпшення виробничих потужностей АПК та підвищення ефективності виробництва. Інвестиції для підприємств означають модернізацію і технічне переоснащення, впровадження ресурсозберігаючих технологій, і, як наслідок, зменшення матеріальних витрат та збільшення оплати праці, виробництво конкурентоспроможної продукції.

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України: виробляється 11-15 % валової продукції, 12-16 % доданої вартості, однак на галузь припадає лише 2,0-5,0 % усіх інвестицій в економіку країни. Сільське господарство разом з іншими складовими АПК забезпечує близько 30 % валового внутрішнього продукту, зайнятість майже третини працюючого населення, виробництво 95 % товарів масового вжитку, а отже потребує відповідної державної політики і підтримки, яка б забезпечила привабливість інвесторам, мотивацію для здібного "молодого" агроменеджменту, сприятливі умови життя та достатню оплату праці сільських жителів.

Україна є привабливою для вітчизняних та іноземних інвесторів, зокрема, її агропромисловий комплекс. Основна мета формування інвестиційних ресурсів аграрного підприємства – це задоволення господарських потреб у придбанні необхідних інвестиційних активів та оптимізація її структури з позицій забезпечення ефективних результатів діяльності.

Недостатність власних ресурсів, обмеження доступу до кредитних ресурсів банків та їхнє суттєве подорожчання приводять до посилення ролі держави в забезпеченні інвестицій. Враховуючи зростання самостійності регіонів у здійсненні інвестування розвитку сільського господарства і пов'язаних з ним переробних галузей, в кожному з них необхідно визначити регіональні потреби суб'єктів господарювання в інвестиціях та можливості використання необхідних сум.

Отже, необхідно поліпшувати організаційно-економічний механізм інвестиційної діяльності, який би мобілізував усі внутрішні можливості для забезпечення розвитку аграрної економіки та створив умови для ефективного залучення інвестицій.

УДК 338.43.:631.11

ГУРА А.М., канд. екон. наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підвищення рівня ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств відіграє провідну роль в успішному вирішенні економічних і соціальних завдань.

Економічний потенціал відображає інституціональний рівень підприємства і являє собою здатність підприємства забезпечити отримання стабільного прибутку через задоволення потреб споживачів, за внутрішніх та зовнішніх обмежень з урахуванням перспектив розвитку підприємства. На цьому рівні відбувається формування і розподіл прибутку, здійснюється інвестиційна та фінансова діяльність, а акож управління постачанням ресурсів, виробництвом та збутом продукції.

Аналіз техніко-технологічних аспектів формування потенціалу аграрних підприємств показує, що зростання питомої ваги пасивної частини основних фондів у загальній вартості основних виробничих фондів негативно впливає на фондовіддачу та результативні показники функціонування підприємств. Основні виробничі фонди забезпечують вищий економічний ефект за наявності оптимальних розмірів оборотних засобів (1,5-2 грн оборотних фондів у розрахунку на 1 грн основних фондів).

Незважаючи на зменшення чисельності працівників, зайнятих у сільському господарстві, спостерігається загальна динаміка до зростання продуктивності праці, але ресурс праці використовується не повністю, про що свідчить загальний коефіцієнт робочого часу – 85-95 %.

Оцінка ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств здійснюється через розрахунки інтегрального індексу ефективності його використання, що характеризує прибутковість підприємства та динамічність використання виробничих ресурсів порівняно з середньорайонними показниками.

Досліджуючи кількісні зміни граничної ефективності виявлено закономірність: за фіксованих розмірів сільськогосподарських угідь та чисельності працівників збільшення середньорічної вартості виробничих фондів супроводжується зниженням виробництва додаткової продукції, досягнутої за рахунок даного чинника. При цьому її обсяги зростають зі збільшенням в аграрних підприємствах площі сільськогосподарських угідь та чисельності працівників.

Для підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу великотоварного виробництва визначені напрямки формування конкурентних переваг підприємства, які базуються на оптимальному використанні наявних ресурсів й інноваційного бізнес-проекування.

УДК 005.21:631.11

ВИХОР М. В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет,

e-mail: mvykhor@yandex.ru

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема оцінки стратегічної ефективності сільськогосподарських підприємств є однією з визначальних для економічної аграрної науки і практики, тому що застосовувані показники повинні включати в себе віддалені наслідки їх виробничої діяльності. Ця проблема ускладнюється тим, що сільськогосподарське виробництво суттєво впливає на такі сфери соціально-економічного життя суспільства як екологія і збереження довкілля, здоров'я нації, збереження та примноження родючості землі, соціальний розвиток села і звичайно, економічні результати діяльності окремих підприємств і національної економіки. Очевидно, що при оцінці стратегічної ефективності всі ці аспекти повинні бути враховані.

В сучасній економічній літературі можна виділити кілька підходів до вирішення даної проблеми. Для прикладу, поширеною є думка що стратегічна ефективність підприємства може бути визначена через розрахунок інтегрального коефіцієнта, який характеризує рівень досягнення стратегічних цілей і який розраховується як відношення фактично досягнутого рівня до визначеного у стратегічному плані. Але застосування такого підходу є не достатньо коректним, через те, що рівень стратегічних цілей, які визначає для себе підприємство, може бути занижений відносно науково обґрунтованого значення, або відносно того значення, який відповідає вимогам сталого розвитку суспільства, що може привести до помилкових висновків.

Іншим поширеним підходом до оцінки стратегічної ефективності підприємств є застосування так званої «збалансованої системи показників». Основна його ідея полягає у забезпеченні збалансованого розвитку підприємства через визначення оптимальних значень показників за чотирма складовими діяльності: фінансова, клієнтська, внутрішніх бізнес-процесів, кадрова. Найвища стратегічна ефективність, при цьому, досягається в тому випадку, коли фактичні значення показників за зазначеними складовими відповідають

оптимальним. Але на практиці часто трапляється, що вказані показники можуть мати різноспрямовану динаміку, що ускладнює інтерпретацію стратегічної ефективності.

Найбільш обґрунтованим для оцінки стратегічної ефективності сільськогосподарських підприємств, на наш погляд, є підхід, який передбачає розрахунок інтегрального показника, що включав би в себе рівень досягнення нормативних значень таких складових їх діяльності, як економічна, екологічна, збереження родючості землі, соціальна. В цьому випадку можливе досягнення оптимального поєднання інтересів як окремих підприємств, так і суспільства в цілому.

УДК 005. 93:658. 1

ШЕМИГОН. О.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ І СТРУКТУРНИЙ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Управління підприємством має бути безперервним процесом і головними суб'єктами у здійсненні управлінських функцій є менеджери.

Менеджери – це такі ж члени підприємства як усі інші, проте, вони не створюють споживчих вартостей, а лише здійснюють управлінську діяльність та вирішують управлінські завдання.

Пошук менеджерів-професіоналів і наділення останніх набором необхідних функцій для ефективного управління завжди буде актуальним питанням власників активів.

На наш погляд перш за все власники активів мають зосередити свою увагу на менеджерах-претендентах з набором функцій, що зможуть активізувати персонал організацій до реалізації поставлених цілей в тому числі і з застосуванням систем Скенлона, Ракера і Фейна.

Проте, багато сьогоднішніх менеджерів, на жаль, мають у своєму багажі функції, що гальмують процеси розвитку організацій. Це данина старим підходам і традиціям. Таких, по-можливості, варто відправляти на заслужений відпочинок.

Також власникам активів варто звертати увагу при відборі менеджерського складу і наявності в останніх нейтральних позицій. На нашу думку, це гірше ніж гальмуючі функції, оскільки ми їх бачимо. При цьому менеджерів з набором функцій, що активізують процеси, увагу варто звертати на менеджерів, що мають потенціал і також теж варто активно залучати до роботи.

При створенні нової, чи удосконаленні існуючої організації функції мають виступати основою для формування структури. Завдяки структурі налагоджуються і підтримуються зв'язки між підрозділами та окремими працівниками організації. Перш за все, при виборі структури, варто звернути увагу на наступні речі:

перше – нейтралізацію – тобто концентрацію права прийняття рішень та зосередження владних повноважень на верхньому рівні керівництва підприємства;

друге – формалізацію – тобто опору на закони, постанови, правила, положення тощо;

третє – складність – тобто ступенем розподілу функцій між структурними підрозділами і рівнями.

При враховуванні приведених вище складових управління організацією, час досягнення цілей скоротиться, результати поліпшаться і винагорода усіх задіяних у цьому процесі збільшиться.

УДК 005. 21:334.78

ГРИНЧУК Ю.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРТЕФЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЙ КОРПОРАЦІЯМИ

Аналіз портфеля бізнесів є одним із найважливіших інструментів стратегічного планування. Він розкриває взаємозалежність окремих частин бізнесу і надає уявлення про те, що портфель, як ціле, істотно відрізняється від простої суми його частин і набагато важливіший для фірми, ніж стан її окремих частин. За допомогою аналізу портфеля бізнесів можуть бути збалансовані такі найважливіші фактори бізнесу, як ризик, надходження грошей, відновлення і відмирання окремих видів діяльності організації.

Одночас портфельний аналіз дозволяє аналізувати застосування прийнятих стратегій в господарській діяльності підприємства та здійснювати пошук заходів щодо зміцнення конкурентної позиції на ринку і зменшення ролі конкурентів.

Аналіз портфеля бізнесів є основою стратегічного планування. При здійсненні аналізу портфеля бізнесів застосовують поняття «стратегічна зона господарювання» (СЗГ) та «стратегічна одиниця бізнесу» (СОБ), які визначають спосіб сегментування ділового середовища організації.

Під СЗГ розуміють певний сегмент середовища організації, на якому фірма здійснює свою діяльність (або хоче здійснювати), і яка є об'єктом аналізу з точки зору виявлення окремих тенденцій, загроз, можливостей для подальшого здійснення діяльності фірмою.

Стратегічну зону господарювання визначають такі фактори:

1. Майбутні потреби ринку.
2. Технологія, за допомогою якої буде задовольнятися потреба.
3. Споживачі, потреби яких будуть задовольнятися.
4. Географічний регіон.

Стратегічна одиниця бізнесу (СОБ) – це внутрішньофірмовий підрозділ, організаційна одиниця, яка відповідає за розробку стратегічних позицій фірми в одній або кількох зонах господарювання. На СОБ накладається відповідальність за вибір видів діяльності, розробку конкурентоспроможності продукції та збутових стратегій. СОБ – це «фірма у фірмі», що самостійно планує свою роботу, має власну стратегію, визначений сегмент ринку, поле конкурентів, а також власного керівника, що відповідає за результат діяльності.

Портфельний аналіз ставить за мету дати оцінку товарно-ринкових можливостей організації, взаємозв'язку між окремими видами її діяльності. Результат портфельного аналізу дає відповідь на запитання, якими видами організації слід займатися, якою має бути структура цих видів діяльності. Визначивши сфери діяльності, організація буде вирішувати, як діяти у вибраній СЗГ, щоб шлях досягнення мети в умовах конкуренції був оптимальний.

УДК 338.432:502.131

СОКОЛЬСЬКА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Нині спостерігаються стійка тенденція до посилення екологічних ризиків у сільськогосподарському виробництві, до того ж цей вплив має двохсторонній характер. Оскільки сільське господарство, на відміну від багатьох інших галузей економіки постійно знаходиться в тісній взаємодії з навколишнім середовищем. Здійснення

сільськогосподарської діяльності не тільки впливає на навколишнє середовище, але водночас істотно обумовлено нею.

Так всупереч програмним документам всесвітніх самітів зі сталого розвитку де наголошується, що незбалансоване і неефективне використання природних ресурсів може стати чинником виникнення серйозних соціальних та економічних проблем, політичної нестабільності та нерегульованих конфліктів між державами, бажання агровиробників досягти більш високих показників економічного зростання призводить до виснаження природних ресурсів (даними Міністерства екології та природних ресурсів України коефіцієнт екологічної стабільності – 0,41 це свідчить, що екологічна стабільність землекористування на території України належить до стабільно нестійкої) та посилення антропогенного навантаження на навколишнє середовище, все частішими стають стихійні лиха, посухи, що безпосередньо впливає на економічний розвиток агросфери.

Справжнім викликом для аграрного сектору постає проблема зміни клімату. Продовольча безпека у довгостроковій перспективі залежить від того, як вдасться адаптувати сільське господарство до ймовірних погодних та кліматичних зрушень. Тому варто прораховувати взаємозв'язок економічних та екологічних процесів в сільськогосподарському виробництві. Пріоритетними постали питання екологізації господарської діяльності і збалансованого ресурсовикористання в аграрному секторі.

Отже, подолання негативних тенденцій у розвитку аграрного сектора вимагає перегляду усталеного ставлення до сільського господарства як галузі, що має виключно виробничо-комерційне призначення. Основними складовими сталого економічного розвитку сільськогосподарського виробництва є стабільне зростання його обсягів, структурна збалансованість, екологічність, економічна та соціальна ефективність, комплексність використання ресурсів що відповідає біокліматичному та організаційно-господарському потенціалу на селі.

УДК 005.5:35.07 / 08

КОВАЛЬ Н. В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

NadiaKoval@gmail.com

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Події кінця 2013–2015 років в черговий раз актуалізували в Україні ідею громадянського суспільства і спонукали до процесу його інституалізації. Адже, як влучно зауважив Майкл Ігнат'єфф, “демократія проголошена не може стати демократією реальною, доки громадянське суспільство не зміцніє настільки, щоб стати дієвим конкурентом і опонентом старої номенклатури”, а “без вільного та потужного громадянського суспільства ринковий капіталізм неминуче перетвориться на капіталізм мафіозний” [1].

Метою дослідження є аналіз основних підходів до розуміння сутності громадянського суспільства, вивчення основних етапів становлення громадянського суспільства в Україні, розгляд громадянського суспільства як сфери формування єдиного комплексу цінностей та відносин.

Інформаційні джерела дослідження: науково-методична література, ресурси світової комп'ютерної мережі Internet.

Методи дослідження: абстрактно-логічний, системного аналізу і синтезу.

Громадянське суспільство – вільне, демократичне, правове, цивілізоване суспільство; це ринкове багатокладне конкурентне суспільство зі змішаною економікою, суспільство ініціативного підприємництва, розумного балансу інтересів різних соціальних прошарків.

Структурними елементами цієї системи є організації (політичні партії, громадські об'єднання, асоціації) та різні об'єднання (професійні, творчі, спортивні, конфесійні тощо), що охоплюють всі сфери суспільного життя і є своєрідним регулятором свободи людини.

Є. Цокур виокремлює чотири етапи українського державотворення, а, відповідно, й періоди інституалізації громадянського суспільства: слов'янський (додержавний) період і період Київської Русі; XVI-XVII ст.; XIX – початок XX ст.; наш час [2]. Як зауважує С. Телешун, з часу проголошення Україною незалежності після „романтично-номенклатурного”, „державно-капіталістичного” і „олігархічно-демократичного” етапів українське суспільство увійшло у фазу „корпоративної демократії” (або „легалізаційного періоду”), де обмежена кількість політико-економічних гравців за допомогою фінансів, політико-корупційних послуг, інформаційних маніпуляцій, а також судової системи фактично сформувала нові правила гри, які усунули громадян від прямого впливу на політичні процеси, унеможливили інтелектуальну і кадрову конкуренцію, підмінивши їх партійним та імперативним квотуванням” [3]. Це, фактично, і призвело до Революції Гідності та сплеску громадянської активності в Україні.

Перехід до справжньої демократії передбачає перш за все зміну механізмів цілепокладання в державному управлінні, надання даній підсистемі елементів об'єктивно зумовленого, обґрунтованого і раціонального характеру. Об'єктивно цілі державного управління мають народжуватись «знизу» – іти від потреб та інтересів людей, об'єднаних у державу.

Слід наголосити, що громадянське суспільство зі своєю багатоманітністю суб'єктів, плюралізмом ідеологій тощо не може мати багато політик, не може змінювати напрями свого розвитку, не може служити то одним, то іншим прошаркам суспільства. Саме тому має розвиватись політичне і соціальне партнерство. Об'єднавчим, інтегруючим і компромісним явищем повинні стати розроблені та законодавчо визнані стратегічні, тактичні та оперативні цілі, що складатимуть основу державної політики.

УДК 338.439.5(477):005.21-021.6

ДОБРОВОЛЬСЬКА О.В., аспірантка

Білоцерківський національний аграрний університет,

e-mail: dobrovolska.olena@ukr.net

ВПЛИВ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА СТРАТЕГІЧНИЙ ВИБІР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сталий розвиток – процес змін, в якому експлуатація природних ресурсів, спрямування інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку, розвиток особистості та інституційні зміни узгоджені одна з одною і зміцнюють існуючий і майбутній потенціал для задоволення потреб і прагнень людини.

Його класично визначають через взаємодію трьох груп чинників: соціальних, економічних та екологічних. Відповідно, розглядають три підходи до трактовки даної категорії.

Підхід, орієнтований на навколишнє середовище, називається "суворою сталістю" і передбачає пріоритет екології над економікою, що виражається необхідністю збереження екологічної сфери у процесі соціально-економічного розвитку суспільства та у відсутності можливості взаємозаміни природних і економічних ресурсів, які формують суспільний добробут. Підхід, орієнтований на економіку, який ще називається "слабкою сталістю", наполягає на здатності вирішувати проблеми сталого розвитку завдяки науці і техніці. Завдання полягає в пошуках наявної найкращої технології, щоб задовольнити визначені ринком потреби, або виражені ним очікування. Соціальний підхід розглядає соціальну сферу

як першу тому, що навколишнє середовище є соціальною конструкцією, а економіка - видом соціальної діяльності.

В контексті сказаного учені вказують на суперечності, які виникають у зв'язку із впровадженням сталого розвитку у стратегію функціонування сільськогосподарських підприємств, а саме:

1. Обмеженість підходу, заснованого на добровільних зобов'язаннях підприємств поєднувати економічне зростання із збереженням природних ресурсів і повагу основних прав людини на збереження життя і здоров'я.

2. Суперечності між цілями економічного і соціального розвитку які проявляються в тому що суб'єкти бізнесу віддають перевагу економічним результатам діяльності, часто на шкоду соціальним.

3. Суперечності між економічною та екологічною складовою діяльності підприємств, суть яких полягає в тому, що в гонитві за високою продуктивністю землі і худоби вони часто нехтують екологічними вимогами та збереженням і примноженням родючості землі.

Усунення цих суперечностей і забезпечення орієнтації сільськогосподарських підприємств на реалізацію концепції сталого розвитку лежить в площині формування відповідного інституційного механізму, включаючи методи державного регулювання, які б спонукали підприємства орієнтувати стратегію свого функціонування у напрямку реалізації зазначеної концепції.

УДК 005.21(083.97):631.11(477)

МАЗУРОК П. С., аспірант

Науковий керівник – **ДАНИЛЕНКО А. С.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Питання необхідності посилення корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) особливо актуальні в період фінансово-економічної нестабільності, коли багато підприємств скорочують витрати на соціальну політику. В організаціях аграрного сектору особливої гостроти набуває проблема вибору основних напрямів реалізації соціальної політики, що сприяють формуванню трудових ресурсів і підвищенню мотивації працівників до високопродуктивної праці з урахуванням особливостей сільськогосподарського виробництва. У зв'язку з цим тема дослідження є надзвичайно актуальною.

Метою дослідження є визначення особливостей реалізації стратегічних програм КСВ українськими сільськогосподарськими підприємствами.

Інформаційні джерела дослідження: науково-методична література, ресурси світової комп'ютерної мережі Internet.

Методи дослідження: абстрактно-логічний, системного аналізу і синтезу.

Стратегічні програми розвитку КСВ – це цільові комплексні документи, що визначають концептуальні засади формування соціально-відповідального бізнесу організації, містять основні цілі КСВ та механізми їх досягнення.

Стратегія КСВ агропідприємств будується на основі позиціонування підприємства як компанії-роботодавця, компанії-виробника, компанії – платника податків, компанії – бізнес-партнера, компанії – позичальника капіталу; компанії – корпоративного громадянина; компанії – члена громадських організацій.

Основними принципами реалізації стратегічних програм розвитку КСВ є принципи системності, комплексності, підзвітності, адресності, динамічності, інноваційності, відкритості, кооперації, результативності, багаторівневості.

Виділяють три елементи стратегічних програм розвитку КСВ: економічний, екологічний, соціальний. В Україні превалює економічний аспект соціальної відповідальності.

До загально визнаних стратегій реалізації КСВ належать: упровадження КСВ у всі основні (внутрішні і зовнішні) процеси діяльності підприємства («НІБУЛОН»); програма КСВ поєднує кілька проектів та ініціатив («Астарта»); підприємство реалізує окремі проекти, пов'язані із КСВ («Кернел»).

Пріоритетними напрямками стратегічних програм КСВ українських сільськогосподарських підприємств є відповідальність перед споживачами, сприяння екологічності виробництва, соціальна спрямованість діяльності підприємства щодо своїх працівників, забезпечення безпеки праці.

УДК: 330.341.1

ОДНОРОГ М.А., канд. екон. наук

Технологіко-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В АПК

Сталому розвитку сільського господарства відповідає комплексна ефективність функціонування економічної, організаційної, правової, екологічної та природної складової аграрної сфери. Велике значення при цьому має надаватися інвестиційній та інноваційній діяльності.

Пожвавлення інвестиційної активності є неодмінною умовою виходу підприємств АПК на стійку траєкторію економічного зростання. І світовий, і український досвід свідчить про те, що без активізації ролі держави, місцевих органів влади в інвестиційному процесі шляхом його прямого і непрямого регулювання подолання депресивного стану економіки, відновлення та зростання економічного потенціалу України та її регіонів неможливі.

У сучасних умовах особливу цінність представляють іноземні інвестиції в цю складну, з тривалим терміном окупності сферу економіки. Проте, як відомо, інвестиції йдуть туди, де є гарантія їх високоефективного використання та максимальної віддачі.

Особливий інтерес, на наш погляд, викликають система організації та стимулювання виробництва, а також механізм економічної відповідальності, які дозволяють забезпечувати високу ефективність виробництва, рівень технологічної та виробничої дисципліни, виробляти високоякісну і конкурентоспроможну продукцію та підтримувати гідний рейтинг на світовому аграрному ринку.

Активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення сільського господарства з глибокої кризи, але й найважливішим визначальним фактором подальшого його розвитку. В умовах ринкових відносин держава повинна надавати регулюючий вплив на інвестиційний процес шляхом забезпечення науково обґрунтованого ціноутворення, проведення гнучкої кредитної, податкової та амортизаційної політики, розширення можливостей лізингу, стимулювання підприємницької діяльності та надання пільг інвесторам при приватизації, цільового державного фінансування, виділення пріоритетних напрямків інвестування та капіталовкладення, складання індикативних планів капітальних вкладень. На регіональному рівні, особливо на рівні підприємств, необхідно складати бізнес-плани, в яких дається обґрунтування інвестиційної діяльності та джерел її фінансування, а також оцінка проектних рішень.

УДК 339.137.2.5

КИРИЛЮК О.Ф., канд. екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ ЕКСПОРТНОГО СЕГМЕНТА РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ

В сучасних умовах політичної, економічної, демографічної нестабільності в світі особливої значимості набуває забезпечення продовольством населення не тільки окремої країни, а й в глобальних масштабах. Отже, питання продовольчої безпеки в різних регіонах світу, забезпечення населення якісним продовольством і у достатній для розвитку кількості набуває все більшої ваги. Важливу роль при цьому відіграє розвиток ринку продукції птахівництва України. Питання впливу глобалізації продовольчих ринків на формування пропозиції зовнішнього сегмента ринку продукції птахівництва України ще недостатньо вивчені і стали метою дослідження.

Істотні зміни у міжнародній торгівлі харчовими продуктами мотивовані прискоренням темпів світової торгівлі, а також прагненням держав отримати нові ринки збуту зі сталими вимогами до якості та безпечності продукції. Підписання Угоди про євроінтеграцію України суттєво вплинуло на видозмінення ринку продуктів харчування. Дослідженнями встановлено, що внутрішній ринок яєць та м'яса птиці близький до насичення. Це викликає необхідність шукати нові ринки збуту і реалізовувати експортноорієнтовану політику держави з метою забезпечення розширення виробництва продукції існуючих потужностей. Однак, не дивлячись, що європейський ринок є найбільшим у світі, частка продукції вітчизняного птахівництва тут досить незначна, використання українськими виробниками експортних квот Європейського Союзу на курятину становило 55,5% .

Для Європейського продовольчого ринку характерним є значна ємність при високій неоднорідності і конкурентоздатності товарів. При цьому він дещо різниться за смаковими уподобаннями споживачів, що відтерміновує експорт вітчизняних яєць і мяса птиці до окремих країн ЄС. Європейські країни захищають свій ринок продуктів харчування: у квотах на курятину переважають тушки мяса птиці, тоді як європейці надають перевагу білому мясу птиці і окремим його частинам. Вітчизняні виробники продукції птахівництва намагаються закріпитись на ринку ЄС в ніші недорогих товарів, де у них є конкурентна перевага – низька ціна.

Отже, важливим завданням перед вітчизняними виробниками продукції птахівництва є забезпечення переваг в конкуренції на продовольчому ринку ЄС шляхом нарощування експортного потенціалу великих горизонтально- та вертикально інтегрованих компаній, які здатні якнайповніше використовувати існуючі конкурентні переваги і займати лідируючі позиції на цьому ринку. При цьому необхідна переорієнтація вітчизняного експорту з ринку Росії на ринки Європейського Союзу, Азії та Африки. Актуальним в цей час є або пошук нових ринків збуту або диверсифікація виробництва.

УДК 330.341.1+330.59+338(477)

ЗАМКЕВИЧ Б. М., канд. техн. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РІВНЯННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Сьогодні в Україні відбуваються глибокі економічні зміни, зумовлені кризовим станом економіки. Поява і закриття значної кількості підприємств, нестабільність системи

оподаткування, розвиток ринкової інфраструктури в економіці – все це вимагає від суб'єктів господарювання вміння досконало оцінювати економічний стан свого підприємства з метою прийняття оптимальних управлінських рішень, стратегічних прогнозів економічного розвитку.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є індикатором стану економічної системи – v . Другим важливим параметром стану економічної системи є виробничі фонди – f . Для однозначної характеристики стану системи достатньо двох параметрів. Отже ВВП і виробничі фонди однозначно характеризують стан економічної системи. При цьому людина як найголовніший об'єкт економіки буде забезпечена обмеженим обсягом соціальних і культурних потреб в конкретних екологічних умовах, що в купі характеризується індексом якості життя – i . Функціональний зв'язок ВВП, виробничих фондів і якості життя представляється функцією – $i = \psi(v, f)$. За результатами проведеного дослідження динаміки економічного розвитку України отримано рівняння економічного стану:

$$i = 0.54 + (1.29v - 0.38f)^{-11}.$$

Економічні процеси на побудованій згідно рівняння f -діаграмі представляються лінією. Можна виділити чотири варіанти характерних процесів:

I варіант. ВВП зменшується, виробничі фонди зростають, індекс якості життя зменшується – розвиток економіки за рахунок якості життя населення в критичних для країни умовах;

II варіант. ВВП, виробничі фонди та індекс якості життя зменшуються – деградація і економіки і якості життя, як результат масові соціальні протести.

III варіант. ВВП зростає, виробничі фонди зменшуються, індекс якості життя зростає – задоволення соціальних потреб населення за рахунок національного ресурсу, що можливо розглядати як тимчасовий захід задля вирішення соціально-політичних проблем у форс-мажорних ситуаціях;

IV варіант. ВВП, виробничі фонди та індекс якості життя зростають, що відображає економічний інноваційний розвиток економічної системи і забезпечує найефективніше зростання добробуту населення.

Запропонована f -діаграма стану економічної системи на основі отриманого рівняння створює можливість аналітично і наочно визначати стратегію розвитку і в такий спосіб передбачати соціально-політичні умови в країні.

УДК 336.115:330.32

БОНДАР О.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОМИЛКИ В ПРОГНОЗАХ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ КОМПАНІЙ ТА ОЦІНКИ ЇХ ВАРТОСТІ

Найпопулярніший інструмент оцінки вартості швидкозростаючою компанії або об'єкта на продаж стратегічному інвесторові - метод дисконтування грошових потоків (DCF, discounted cash flow). Інструмент використовують стратегічні інвестори в угодах M & A та аналітики інвесткомпаній при підготовці звітів по акціях, які котируються на фондовому ринку.

Вихідні дані для оцінки бізнесу аналітики інвесткомпаній зазвичай отримують з фінансової звітності підприємств, інформації про замовлення і контракти. Стратегічним інвесторам, що розглядають можливість покупки активу, продавець надає доступ до всіх документів підприємства, починаючи від статуту і закінчуючи договорами про поставки.

Однак і в цьому випадку спрогнозувати ціни на товари і сировину, розрахувати майбутні доходи і витрати компанії не просто. Ось і виходить, що помилка закрадається ще на етапі припущень за моделлю DCF.

Найбільш суб'єктивними є прогнози доходів компанії. Майбутні доходи безпосередньо залежать від темпів розвитку галузі та зміни частки підприємства на ринку. Чи буде компанія рости разом з ринком або втратить позиції? Продавець (власник компанії) розраховує на оптимістичний сценарій: припускає, що його фірма як мінімум збереже свої ринкові позиції.

Тренд розвитку галузі можна прогнозувати. Складно передбачити розвиток макроекономічної ситуації в країні.

Впливає на оцінку компанії і економічна, кредитно-грошова політика держави, що змінюється з року в рік. Наприклад, зміна курсу долара по відношенню до гривні може істотно вплинути на вартість бізнесу (мінімум на +/- 5%).

Найскладніше в моделі - визначити ставку дисконтування грошових потоків. Чи буде ставка на рівні інфляції в країні, вартості кредитів, плати за страховий ризик - вирішувати аналітику.

При коректних розрахунках майбутніх доходів компанії її вартість розраховують за трьома сценаріями: нейтральним, оптимістичним і песимістичним, тобто скільки бізнес буде коштувати при бурхливому розвитку, при сповільненні зростання або зовсім падінні доходів компанії. Потім, аналізують чутливість кожного сценарію: визначають, як зміна одного з параметрів моделі (валютний курс, витрати, зростання цін на сировину) відіб'ється на ціні бізнесу. У підсумку справедлива вартість перебуває у певному діапазоні. При складанні звітів по акціях аналітики інвесткомпаній дуже рідко прораховують три сценарії розвитку бізнесу.

УДК 519.8; 519.21

ДРОЗДЕНКО В.О., канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ХАРАКТЕРИЗАЦІЙНІ ТЕОРЕМИ ДЛЯ ШВЕЙЦАРСЬКОГО ПРИНЦИПУ ПІДРАХУНКУ ВАРТОСТІ СТРАХОВИХ КОНТРАКТІВ

Нехай X це випадкова величина (не обов'язково невід'ємна) яка відображає розмір страхової компенсації пов'язаної з певною страховою угодою. Премію, яку слід заплатити при укладанні угоди за покриття ризику X , позначатимемо $\pi[X]$.

Нетто премія означається, як математичне сподівання розміру страхової компенсації асоційованої з ризиком X , тобто

$$\pi_{\text{нетто}}[X] := E[X].$$

Експоненційна премія, залежна від параметра $\beta > 0$, для ризику X означається наступним чином

$$\pi_{\text{експ.}(\beta)}[X] := \frac{1}{\beta} \log(E[e^{\beta X}]).$$

Премія середнього значення для ризику X задана за допомогою функції $v(x) \in C^2(\mathbb{Y})$, такої, що $v'(x) > 0$ та $v''(x) \geq 0$ для $x \in \mathbb{Y}$, означається як розв'язок рівняння

$$v(\pi_{\text{с.з.}}[X]) = \mathbb{E}[v(X)].$$

Премія нульової корисності страховика для ризику X означається як розв'язок рівняння

$$U(0) = \mathbb{E}[U(\pi_{\text{е.к.с.}}[X] - X)],$$

де $U(x) \in C^2(\check{Y})$ – це функція корисності капіталу страховика, яка є такою, що $U'(x) > 0$ та $U''(x) \leq 0$ для всіх $x \in \check{Y}$.

Швейцарська премія для ризику X , залежна від параметра $\Delta \in [0, 1]$, основана на функції $V(x) \in C^2(\check{Y})$, такій, що $V'(x) > 0$ та $V''(x) \geq 0$ для $x \in \check{Y}$, означається як розв'язок рівняння

$$V((1-\Delta)\pi_{\text{швейц.}}[X]) = \mathbb{E}\left[V\left(X - \Delta\pi_{\text{швейц.}}[X]\right)\right].$$

Зауважимо, що у випадку $\Delta = 0$, швейцарська премія співпадає з премією середнього значення, в якій $v(x) := V(x)$. З іншого боку, у випадку $\Delta = 1$, швейцарська премія співпадає з премією нульової корисності страховика з функцією корисності $U(x) := -V(-x)$.

Говоритимемо, що принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє:

☐ *власністю адитивності*, якщо для будь-яких двох допустимих незалежних ризиків X_1 та X_2 виконується рівність $\pi[X_1 + X_2] = \pi[X_1] + \pi[X_2]$;

☐ *власністю мультиплікативної інваріантності*, якщо для будь-якого допустимого ризику X та довільної позитивної сталої Θ виконується рівність $\pi[\Theta X] = \Theta \pi[X]$;

☐ *власністю конзистентності*, якщо для будь-якого допустимого ризику X та будь-якої константи $c \in \check{Y}$ має місце рівність $\pi[c + X] = c + \pi[X]$;

☐ *власністю ітеративності*, якщо для будь-яких двох ризиків X та Y виконується рівність $\pi[\pi[X | Y]] = \pi[X]$.

Теорема 1. *Для будь-якого значення параметра $\Delta \in [0, 1]$, швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю адитивності тоді й лише тоді, коли $V(x) = ax + b$, для $a > 0$, або $V(x) = \alpha e^{\beta x} + \gamma$, для $\min[\alpha, \beta] > 0$, тобто, лише у випадках, коли він співпадає або з нетто принципом, або з експоненційним принципом.*

Теорема 2. *Якщо $\Delta = 1$, то швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю конзистентності при довільному виборі функції $V(x) \in C^2(\check{Y})$, такій, що $V'(x) > 0$ та $V''(x) \geq 0$ для $x \in \check{Y}$; якщо $\Delta \in [0, 1)$ то швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю конзистентності тоді й лише тоді, коли $V(x) = ax + b$, для $a > 0$, чи $V(x) = \alpha e^{\beta x} + \gamma$, для $\min[\alpha, \beta] > 0$,*

тобто, лише у випадках, коли він співпадає або з нетто принципом, або з експоненційним принципом.

Теорема 3. Якщо $\Delta = 0$, то швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю ітеративності при довільному виборі функції $V(x) \in C^2(\check{Y})$ такої, що $V'(x) > 0$ та $V''(x) \geq 0$ для $x \in \check{Y}$; якщо $\Delta \in (0, 1]$ то швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю ітеративності тоді й лише тоді, коли $V(x) = ax + b$, для $a > 0$, чи $V(x) = \alpha e^{\beta x} + \gamma$, для $\min[\alpha, \beta] > 0$, тобто, лише у випадках, коли він співпадає або з нетто принципом, або з експоненційним принципом.

Теорема 4. Для будь-якого значення параметра $\Delta \in [0, 1]$, швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів володіє властивістю мультиплікативної інваріантності тоді й лише тоді, коли $V(x) = ax + b$, для $a > 0$, тобто, лише у випадку, його співпадання з нетто принципом.

Теорема 5. У випадку $\Delta = 0$, швейцарський принцип підрахунку вартості страхових контрактів звужений до оцінювання лише строго позитивних ризиків, володіє властивістю мультиплікативної інваріантності тоді й лише тоді, коли $V(x) = ax^k + b$, для $a > 0$ та $k \geq 1$, при $x \in (0, +\infty)$.

УДК 621.313.226:631.145/371

ЧЕБОРАКА А.Ф., здобувач

Науковий керівник – **ТРОФИМЧУК М.І.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗЕЙ АПК – ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

Україна належить до країн, частково забезпечених традиційними видами первинної енергії, а отже змушена вдаватися до їх імпорту. Енергетична залежність України від поставок органічного палива, з урахуванням умовно - первинної ядерної енергії становить близько 60%. Рівень енергозалежності України є середньоєвропейським, проте він характеризується відсутністю диверсифікації джерел постачання енергоносіїв, насамперед нафти, природного газу та ядерного палива. У більшості країн світу рівень енергетичної самозабезпеченості такий самий або навіть нижчий. Проблема полягає в іншому – неприпустимо низькій ефективності використання енергоносіїв.

Основними факторами, що визначають ефективність формування політики енергозбереження в економіці в цілому, і сільському господарстві зокрема, це: наявність паливно-енергетичних ресурсів, їх обсяги та доступність для використання; вартість палива та економічна доцільність використання того чи іншого виду енергоресурсів; вартість технологій, які використовуються для генерування енергії; конкуренція між різними виробниками енергоресурсів; екологічні вимоги, які держава та суспільство висуває виробникам та споживачам енергоресурсів; реалізація політики енерго- та ресурсозбереження; вимоги забезпечення енергетичної безпеки економіки держави.

В умовах трансформації економічних відносин ефективне використання енергетичних ресурсів стає вирішальним фактором розвитку підприємств переробної галузі АПК, оскільки зниження витрат на виробництво продукції сприяє підвищенню рівня рентабельності галузі, зменшує кількість збиткових підприємств, що значною мірою впливає на покращення економічних показників галузі в цілому та якості життя населення України. У зв'язку з цим набувають актуальності дослідження проблем енергозбереження в переробній галузі АПК.

У сьогоденних умовах підвищення енергоефективності стало питанням виживання економіки України в сучасному конкурентному світі. На сьогодні завданням державної політики у цій сфері є забезпечення підвищення рівня ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, яке виражається зниженням енергоємності ВВП.

УДК:681.3:339.138

САВЧУК О.В., здобувач

Науковий керівник — **Юхименко П.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СПЕЦИФІЧНІ КРИТЕРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕРНЕТ МАГАЗИНІВ

Щоб охарактеризувати та кількісно виразити ефективність Інтернет магазину, не залежно від області його функціонування, потрібно визначити коло специфічних критеріїв економічної ефективності, які висвітлюють характерні складові діяльності Інтернет магазину. До таких критеріїв можна віднести організаційні, маркетингові, програмно-технічного забезпечення, функціональні, клієнт-орієнтовані заходи, що впливають на економічну ефективність магазину в цілому. Це є достатньою умовою існування та використання критерію, умовою його унікальності. А силу впливу критерію на загальну економічну ефективність веб-магазину – питомою вагою критерію у відсотках. Необхідною умовою використання критерію є те, що зміна будь-якого іншого критерію не повинна призвести до зміни його самого, тобто умова незалежності. Умови унікальності і незалежності дозволяють вибрати дев'ять специфічних критеріїв економічної ефективності Інтернет магазинів та питому вагу, що займає кожен з них в сумарній економічній ефективності: критерій користувальницької доступності 7%, критерій інтерактивності 13%, критерій релевантності 20%, критерій змістовності 5%, критерій технологічності 12%, критерій лояльності покупців 13%, критерій сервісу 10%, критерій маркетингової активності 20%, критерій зовнішнього впливу. Критерій зовнішнього впливу виражає зовнішні негативні обставини на ринку або в цілому в країні, оскільки наявність цього критерію має негативний характер, то оцінюватися він буде за зворотнім принципом: 0, якщо зовнішні умови сприятливі та 100, якщо зовнішні умови не можливі для існування Інтернет магазину. Значення специфічних критеріїв можуть змінюватися від 0 до 100. Оцінювання проводиться за наступною градацією: значення критерію в діапазоні від 85 до 100 одиниць – відмінно, від 70 до 84 – добре, від 55 до 69 - нормальне, до 54 – критичне.

Щоб отримати об'єктивну картину ефективності роботи Інтернет магазину, виражену в кількісному еквіваленті, ми пропонуємо використовувати комплексний критерій економічної ефективності, обрахований за методикою запропонованою Шердані. Цей критерій позначимо SH і розраховуємо за формулою:

$$SH = \sum a_i SC_i - E_i$$

де a_i – питома вага поточного специфічного критерію,

SC_i – значення поточного специфічного критерію,

E – критерій зовнішнього впливу.

УДК 532.548

НЕПОЧАТЕНКО В.А., д-р фіз.-мат. наук

НЕПОЧАТЕНКО І.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ВИДУ ТЕМПЕРАТУРНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ ПАРАМЕТРІВ КРИСТАЛІЧНОЇ ГРАТКИ ПРИ ФАЗОВОМУ ПЕРЕХОДІ 4/mF2/m

Досліджено як впливає умова збереження макросиметрії параеластичної фази у полідоменному кристалі при фазовому переході 4/mF2/m на співвідношення між величинами компонент тензора теплового розширення у сегнетоеластичної фази. Аналіз проведений з урахуванням наявності спонтанних поворотів кристалографічних осей. Показано, що з усередненого тензора теплового розширення полідоменного кристала можна визначити, які параметри ґратки матимуть нелінійну температурну залежність за рахунок перерозподілу величин параметрів при зміні спонтанної деформації.

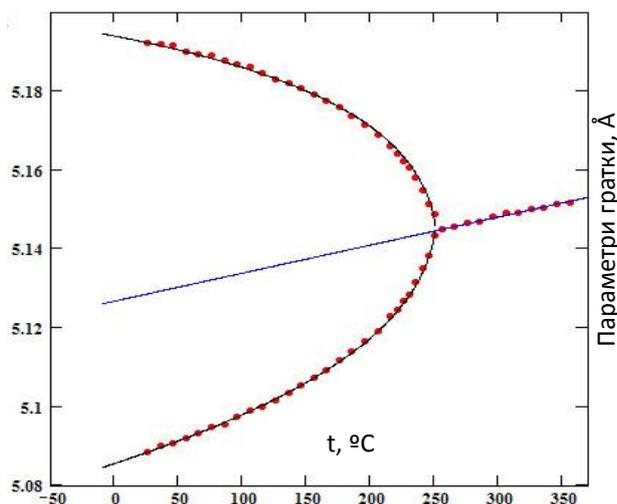
На основі отриманих результатів запропоновані функції, які описують залежності від температури параметрів ґратки у двох фазах. Показано, що у сегнетоеластичній фазі експериментальні температурні залежності у BiVO_4 добре апроксимуються функціями:

$$a_m(t) = A(t) + B(t) = k_1 \cdot \exp(k_2 \cdot t) + \sqrt{k_1^2 \cdot \exp(2k_2 \cdot t) - k_3^2 \cdot \exp(2k_4 \cdot t)}, \quad (1)$$

$$b_m^*(t) = A(t) - B(t) = k_1 \cdot \exp(k_2 \cdot t) - \sqrt{k_1^2 \cdot \exp(2k_2 \cdot t) - k_3^2 \cdot \exp(2k_4 \cdot t)}, \quad (2)$$

$$c_m(t) = k_5 \cdot \exp(k_6 \cdot t), \quad \gamma(t) = b_m^*(t)/b_m(t), \quad (3)$$

де $A(t)$ - експоненціальна функція близька до лінійної, $B(t)$ - функція, яка відповідає нелінійному вкладу в зміну величини параметра ґратки, $b_m^* = b_m \sin(\gamma)$.

Запропонований алгоритм визначення параметрів функцій (1) - (3), якщо відомі кристалографічні параметри ґратки при двох довільних температурах в кожній фазі. На рисунку представлені графіки отриманих функціональних залежностей параметрів ґратки $a(1)$ і $b(2)$ від температури, які апроксимують експериментальні значення у BiVO_4 .

З отриманих аналітичних температурних залежностей параметрів ґратки визначені температурні залежності компонент спонтанної деформації і величини спонтанного повороту кристалографічних осей у сегнетоеластичній фазі.

УДК 519.87

СТРИГІНА О.А., канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

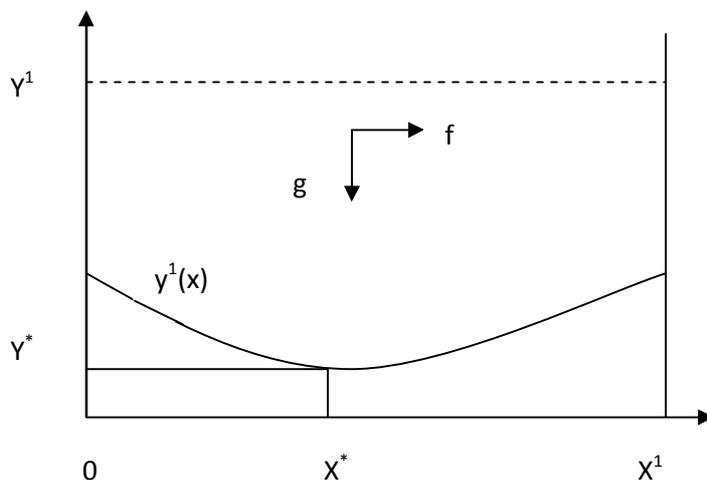
oks9269@yandex.ru

УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

Особливе значення «метод аналогій» має при математичному моделюванні важко формалізованих об'єктів, для яких фундаментальні закони, варіаційні ознаки й інші загальні і математично строгі твердження або невідомі, або взагалі не існують. До таких систем відносяться економічні системи.

Одна з важливих механіко-економічних аналогій – аналогія між рівновагою матеріальної частки в потенційному полі зовнішніх сил і вибором оптимального плану виробництва.

Нехай одинична маса знаходиться в полі ваги і може займати деяке положення в області простору, обмеженого знизу твердою ідеальною площиною. Рівняння площини задається залежністю $y \geq y'(x)$, x, y – координати, $y'(x) \geq 0$ – гладка функція.

Очевидно, що величина y підкоряється нерівності $y \geq y'(x)$, $0 \leq x \leq x^1$.

Поле сили ваги потенційне, тобто існує функція $P(x, y)$ така, що компоненти її градієнта визначають зовнішню силу, що діє на матеріальну точку в даній точці поля: $\text{grad } P = (0, -g)$.

Отже, потенціал дається формулою $P = -gy$.

Зміна потенціалу при переміщенні дорівнює роботі

$$A = \int_{x_1, y_1}^{x_2, y_2} = P(x_2, y_2) - P(x_1, y_1) = P(y_2) - P(y_1)$$

Точки x^*, y^* називаються положенням рівноваги, якщо частка, поміщена в неї і має нульову швидкість, залишається в ній деякий час. Потенціал току рівноваги досягає свого екстремального значення.

Пошук стійкого положення рівноваги зводиться до розв'язання задачі

$$P(x, y) \rightarrow \max \text{ при } y \geq y'(x), \quad 0 \leq x \leq x^1.$$

УДК 519.812

РЕВИЦЬКА У.С., канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФУНКЦІЯ КОРИСНОСТІ В ЗАДАЧАХ ФІНАНСОВОЇ МАТЕМАТИКИ

В задачах мікроекономіки функція корисності пов'язана з відношенням переваги \geq . Функція $u: X \rightarrow R$ називається функцією корисності, якщо для всіх $x, y \in X$ виконується $x \geq y \Leftrightarrow u(x) \geq u(y)$. У фінансових задачах функція корисності вибирається так, щоб її перша похідна була невід'ємною (тобто, функція неспадна на області визначення), а друга похідна –

від'ємна (функція є опуклою). Таким умовам задовольняє логарифмічна функція $u(x)=\ln x$, $x>0$ або показникові $u(x)=1 - e^{-\alpha x}$, $\alpha > 0$.

Нехай X – випадковий прибуток, що дає перша інвестиція, а Y –випадковий прибуток другої інвестиції. Інвестор має вибрати ту інвестицію, математичне сподівання функції корисності якої більше.

Визначимо, яке значення інвестиції максимізує корисність, якщо $u(x)=\ln x$, $x > 0$. Інвестор з капіталом x може інвестувати будь-яку суму $y \in [0;x)$. Ця сума виграється або програється з ймовірностями p та $(1-p)$ відповідно. Для випадку $p > 0,5$, $y = \alpha x$, $0 < \alpha < 1$:

$$M(u(x)) = \ln x + p \ln(1 + \alpha) + (1-p) \ln(1 - \alpha).$$

Функція досягає свого максимуму на $[0;1)$ при $\alpha = 2p - 1$. Для $p \leq 0,5$ $M(u(x))$ спадає при $\alpha \in [0; 1)$.

Нехай $u(x)=1 - e^{-\alpha x}$, $\alpha > 0$. i Ц – інвестиція в i -тий цінний папір, – невід'ємні випадкові величини, $W = \sum_1^n iЦX_i$ – нормально розподілена величина. Прямим підрахунком, використовуючи формулу для математичного сподівання випадкової величини та щільність нормального розподілу, визначимо математичне сподівання функції корисності через $M(W)$ і $D(W)$:

$$M(u(x)) = 1 - \exp\{-\alpha M(W) + 0,5\alpha^2 D(W)\}.$$

Вектор $(\omega_1, \omega_2, \dots, \omega_n)$ називають портфелем. Проблема вибору оптимального портфеля формулюється так: вибрати вектор так, щоб $iЦ \geq 0$, $i = 1, 2, \dots, n$,

$$W = \sum_1^n iЦX_i, \quad M(u(x)) \rightarrow \max.$$

УДК 378.147:613.377

МЕЛЬНИЧЕНКО О.П., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ МОРАЛЬНОГО, ФІЗИЧНОГО ТА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У процесі ознайомлення дітей із природою потрібне моральне, фізичне та естетичне виховання. Тому метою роботи є представлення можливої адаптації гуманної освіти до навчально-виховного процесу.

Гуманна освіта – це процес, що сприяє кращому розумінню необхідності співчуття стосовно людей, тварин і навколишнього середовища, що визнає взаємозалежність всіх живих істот. Мета гуманної освіти полягає у створенні культури співпереживання й турботи, шляхом стимулювання морального розвитку індивідуумів, до створення відповідального, толерантного і справедливого суспільства.

У моральному розвитку дитини окреме місце посідає виховання в неї любові до рідної природи й уникнення недбалого ставлення до живого. Дітям особливо близько і дороге те, що самі виростили. Тому варто звертати їх увагу на турботу до домашніх тварин, на звички та потреби домашніх улюбленців. Це можна обговорювати на позакласних та виховних годинах. Крім того це можна включати й до курсів основних предметів, уміло поєднуючи, наприклад, математичні задачі за допомогою яких обраховувати вартість утримання щеняти; тексти для читання, які будуть у нагоді для знайомства з іншими домашніми тваринами.

Завдання морального виховання – формування етичної людини. Людина може відчувати відповідальність за тварин і діяти в їх інтересах тільки тоді, коли вона здатна до співпереживання та сприйняття чужого болю. Тому моральне виховання, насамперед, повинне мати завдання формування в дитини милосердя, доброти, здатність до співчуття. Практично це зводиться до створення ситуацій, коли дитина виступає у ролі особи, що коїть акт милосердя, що вона отримує задоволення від того, що комусь реально допомогла.

Отже, ставлення дітей до тварин – це та область діяльності дитини, де можна успішно здійснювати моральне виховання. Крім прямої мети: виховання доброго ставлення до тварин, та поваги до їх життя, досягається й інша мета – формування моральної людини у цілому. Милосердя, доброта, чуйність – це риси характеру, що є базовою характеристикою особистості, нероздільною з нею. Якщо людина навчилася співпереживати з твариною, вона також співчутливо поставиться до болю, якщо страждає людина.

УДК 636.52/.58:611.013/.612.014.44

ДИРДА В.О., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

vyshmat@ukr.net

ДІЯ МОНОХРОМАТИЧНОГО СВІТЛА НА БІОЛОГІЧНІ ОБ'ЄКТИ

Ефект неретинальної фотоактивації біологічних об'єктів монохроматичним видимим світлом був відомим ще у XVIII ст. Так, Кару, проаналізувавши ранні роботи з фотобіології, показала, що на той час вже було встановлено, що світло певних довжин хвиль більш ефективно впливає на біологічні об'єкти, ніж біле світло. На початку XIX ст. були розроблені ефективні методи лікування шкірної віспи монохроматичним червоним світлом та дерматологічних захворювань ультрафіолетовим випромінюванням

Новий імпульс у вивченні впливу світла на біологічні об'єкти стимулює поява у 60-х роках XX ст. нових джерел електромагнітного випромінювання – лазерів. При цьому високопотужні лазерні джерела починають використовуватись в якості хірургічного інструмента, який забезпечує стерильність маніпуляцій і дозволяє значно зменшити втрати крові під час операцій. Лазерний скальпель застосовується в операціях на внутрішніх органах черевної та грудної порожнин, головному мозку, виникає лазерна мікрохірургія ока

Позитивні результати були отримані при використанні інфрачервоного лазерного випромінювання для лікування дітей з ювенільним ревматоїдним артритом, що відмічалось у значному зниженні біоелектричної активності м'язів, вірогідне покращення кровообігу, що відбувалось внаслідок підвищення зниженого тону дрібних артерій та артеріол ($p < 0,05$).

Низькоінтенсивне лазерне випромінювання, перш за все оптичного та ближнього інфрачервоного діапазону може ефективно використовуватись для лікування виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки, трофічних виразок кінцівок, ран та опіків, ЛОР-захворювань, розладів центральної та периферичної нервової системи, діабетичних ангіо- та ретинопатій, проктологічних та гінекологічних захворювань.

Привертають на себе увагу роботи, що присвячені вивченню реакції системи крові на низькоінтенсивне лазерне випромінювання. При опроміненні клітин крові *in vitro* відмічається висока фоточутливість еритроцитів, що призводить до підвищення кислотної резистентності, активації функції мембран червоних клітин крові з перебудовою електричних та сорбційних властивостей їх поверхні. В певній мірі на опромінення монохроматичним світлом реагують й інші формени елементи крові. Дія червоного світла з довжиною хвилі 633 та 660 нм виявляло стимулюючий вплив останнього на функціональну активність лімфоцитів.

Експериментальні дослідження дозволили виявити зміни морфологічного складу периферійної крові при дії НЛО. При тотальному опроміненні тварин світлом ГНЛ

спостерігається ретикулоцитоз, збільшення кількості еритроцитів з підвищенням їхньої резистентності. Одноразовий вплив лазерного світла підвищував вміст в крові паличкоядерних нейтрофілів (на 192 %), еозинофілів (на 111 %), базофілів (на 80 %), лімфоцитів (на 19 %) при одночасному зниженні кількості моноцитів та сегментоядерних нейтрофілів (на 62 та 19 % відповідно). Автори пов'язують збільшення вмісту паличкоядерних нейтрофілів зі стимуляцією лейкопоезу, а лімфоцитів, базофілів та еозинофілів – з викидом зрілих клітин із синусів кісткового мозку, судин селезінки та легень. Зниження кількості моноцитів та сегментоядерних нейтрофілів пояснюється підсиленням виходом їх у тканини із циркуляторного русла.

УДК 519.9

ПАТКІН Є.Д., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: patkin88@mail.ru

ОПИС МАРТИНГАЛЬНИХ МІР ДЛЯ ОДНІЄЇ ЕВОЛЮЦІЇ РИЗИКОВИХ АКТИВІВ

На ймовірнісному просторі $\{\Omega, \mathfrak{F}, P_0\}$ розглядаємо еволюцію ризикового активу, заданого законом

$$S_n = (1 + \rho_n) S_{n-1}, \quad n = \overline{1, N}, \quad (1)$$

де $\rho_n, n = \overline{1, N}$ набуває значень з інтервалу $(-1, c], 0 < c < \infty$ і є послідовністю незалежних однаково розподілених випадкових величин, а неризиковий актив еволюціонує за законом $C_n \equiv 1, n = \overline{1, N}$.

Нехай G - множина векторів виду $g = \{g_n(x_1, \dots, x_n)\}_{n=1}^N$, де $g_n(x_1, \dots, x_n) \in \mathfrak{F}_n$ – вимірними і задовольняють наступні умови:

1. $g_n(x_1, \dots, x_n) \geq 0$;
2. $P_0(g_n(x_1, \dots, x_n) = 0) = 0$;
3. $\int_{-1}^c g_n(x_1, \dots, x_n) dF_n(x_n) = 1$;
4. $\int_{-1}^c g_n(x_1, \dots, x_n) x_n dF_n(x_n) = 0$;

Якщо $g_1, g_2 \in G$, а $0 < \alpha < 1$, то $\alpha g_1 + (1 - \alpha)g_2 \in G$, тобто G - опукла множина.

Кожному вектору g поставимо у відповідність міру P , еквівалентну до P_0 :

$$P(A) = \int \prod_{i=1}^N g_i(x_1, \dots, x_i) dP_0, \quad A \in \mathfrak{F} \quad (3)$$

Теорема. Для того, щоб міра P виду (3) була мартингальною мірою для еволюції ризикового активу (1), необхідно і достатньо, щоб існував вектор $g \in G$ такий, що має місце (3).

Шуст О.А. Стратегічні напрями розвитку аграрного ринку	3
Рибак Н.О. Суперечливі наслідки трансформації аграрних відносин в Україні	3
Безпечна І.В. Проблеми формування споживчих витрат в Україні в умовах політичної та економічної нестабільності	4
Яценко Ю.А. Сучасний стан розвитку сільських територій київської області	5
Житник Т.П. Сучасні пріоритети розвитку сільських територій України	6
Задорожна Р.П. Тривимірне подання фінансових потоків як засіб деталізації фінансового рахунку системи національних рахунків	7
Галенко О.І. Економічні відносини у зернопродуктовому комплексі	8
Бабицька О.О. Методичні підходи до оцінки потенціалу аграрного підприємства	9
Непочатенко А.В. Організаційно-економічні засади функціонування сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки	10
Приходько Т.В. Проблеми формування ефективної системи бюджетування на підприємстві	11
Бондаренко Р.І. Оптові ринки та логістичні центри як елементи інфраструктури агропродовольчого ринку	12
Кирилюк Д.О. Перспективи розвитку аграрного сектору України в умовах реалізації можливостей зони вільної торгівлі з ЄС	12
Батажок С.Г. Механізм адаптації інвестиційних інструментів у системі управління регіональним розвитком	13
Шевченко А.О. Фондовий ринок України і його майбутнє	14
Гутко Л.М. Ринок агрострахування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення	15
Артимонова І.В. Інфраструктурне забезпечення функціонування вітчизняного агропромислового ринку	16
Шаціло Н.І. Фактори інтенсифікації інвестиційного процесу сільського господарства	17
Герасименко І.О. Фінансові установи що забезпечують здійснення інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору в США	18
Качан Д.А. Складська інфраструктура, як напрям розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств	19
Матвійчук О.Є. Напрями підвищення ефективності управління ризиком у підприємстві	20
Ткаченко К.В. Раціоналізація каналів збуту зерна як фактор підвищення економічної стійкості підприємства	20
Хомяк Н.В. Бухгалтерський облік і контроль зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві	21
Стаднік Л.І. Організація удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості виробничих підприємств.	22
Заболотний В.С. Особливості обліку якості продукції продукції птахівництва	23
Хомовий С.М. Методи коригування облікових даних	23
Томілова Н.О. Відображення витрат на якість сільськогосподарської продукції у звітності	24
Гаврик О.Ю. Методичні підходи до оцінки ефективності управління витратами на підприємствах яєчного птахівництва	25
Губенко В.І. Стан, проблеми та перспективи розвитку аграрної сфери	26
Іванова Л.С. Проблеми функціонування молочного скотарства в Україні в сучасних умовах.	27
Арбузова Т.В. Специфіка механізму регулювання аграрного сектору	28
Білик О.В. Стратегія товарно-географічної диверсифікації експортних поставок продукції АПК Київського регіону та України в умовах кризи	29
Шпак М.В. Соціально-економічні проблеми кадрового забезпечення аграрних формувань у сучасних умовах	30
Поліщук С.П. Інвестиційні процеси як джерело розвитку АПК України на сучасному етапі	30

Гура А.М. Формування та розвиток економічного потенціалу аграрних підприємств	31
Вихор М.В. Методичні підходи до оцінки стратегічної ефективності сільськогосподарських підприємств	32
Шемігон О.І. Функціональний і структурний підходи в організації управління підприємством	33
Гринчук Ю.С. Портфельний аналіз застосування стратегій корпораціями	34
Сокольська Т.В. Еколого-економічні аспекти забезпечення економічного зростання сільськогосподарського виробництва.	34
Коваль Н.В. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування	35
Хахула Л.П. Про стан та перспективи соціального розвитку села	
Добровольська О.В. Вплив концепції сталого розвитку на стратегічний вибір сільськогосподарських підприємств	36
Мазурок П.С. Пріоритетні засади реалізації стратегічних програм розвитку корпоративної відповідальності в українських сільськогосподарських підприємствах	37
Однорог М.А. Фінансові аспекти взаємодії інвестиційного забезпечення та інноваційного потенціалу в АПК	38
Кирилюк О.Ф. Формування пропозиції експортного сегмента ринку продукції птахівництва України в контексті розвитку глобалізації продовольчих ринків	39
Замкевич Б.М. Рівняння стану економічної системи	39
Бондар О.В. Помилки в прогнозах зростання доходів компаній та оцінки їх вартості.	40
Дрозденко В.О. Характеризаційні теореми для швейцарського принципу підрахунку вартості страхових контрактів	41
Чеборака А.Ф. Підвищення енергоефективності галузей АПК – забезпечення енергетичної незалежності держави	43
Савчук О.В. Специфічні критерії економічної ефективності Інтернет- магазину	44
Непочатенко В.А., Непочатенко І.А. Метод визначення аналітичного виду температурних залежностей параметрів кристалічної ґратки при фазовому переході $4/mF^2/m$	45
Стригіна О.А. Універсальність математичних моделей	46
Ревіцька У.С. Функція корисності у фінансовій математиці	46
Мельниченко О.П. Гуманізація освіти в контексті морального, фізичного та естетичного виховання	47
Дирда В.О. Дія монохроматичного світла на біологічні об'єкти	48
Паткін Є.Д. Опис множини мартигальних мір для еволюції ризикового активу	49